

גַּל עֵינֵי וְאַבִּיטָה נִפְלְאוֹת מְתוֹרָתָךְ

נִפְלְאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

8 שנים לגיליון

באהבה אין הרגל, היא חויה שיש בה עליות וירידות,
ולא ניתן להתרגל אליה.

לעומת זאת, יראת שמים קשורה גם לכח ההרגל, כי היא מביאה לקיום
תורה ומצוות מתוך קבלת עול מלכות שמים, ללא שינויים.
כל החויה המפחידה של קבלת התורה באה לאמן את האמונה שלנו
ולהרגיל אותנו לקיום המצוות.

[מתוך השיעור "לבעבור נסות אתכם"]

שבועות-נשא תשפ"ו

שבועות-נשא ה'תשפ"ו

26 **המתקת הדינים באין**

מאור עינים נשא
תכלית היסורים והמתקת הדינים

34 **הסיפור החסידי**

לאן הלך התירוץ?
מורנו הבעל-שם-טוב

36 **מענות ותשובות**

תשובות הרב לשואלים
לקבל כדי להשפיע, סיפור מהפכה
רביעית וחג השבועות וברכה למסע נשי
לקראת מתן תורה

37 **פאָדור'ס דאָס**

תורת ה' תמימה!
הכנה לחג מתן תורה יחד עם רזי

04 **"בראתי יצר הרע"**

נקודה מעובדת
תיבול היצר בחידושי תורה

05 **"לבעבור נסות אתכם"**

חוות היראה של מתן תורה
יראה ושמחה בחג השבועות

11 **דעת משה**

הכנה לחג מתן תורה
משה הוסיף יום אחד מדעתו

16 **חידושי תורה של היצר הרע**

העליה משבועות לשבת נשא
סוד נביעת התורה החדשה אחרי שבועות

22 **מחסירות נפש לאהבת ישראל**

התבוננות בסדר הנשיאים
מנחשון בן עמינדב לאחירע בן עינן

25 **הניגון החסידי**

ניגון מספר 600
מיום כ"ה שבט תשפ"ה

העלון מופק ע"י עמותת

אוהבים להיות יהודים.

לקבלת השיעורים במייל

ולהצטרפות לצוות המפיצים:

itiel@pnimi.org.il

עריכה: אביב מויאל

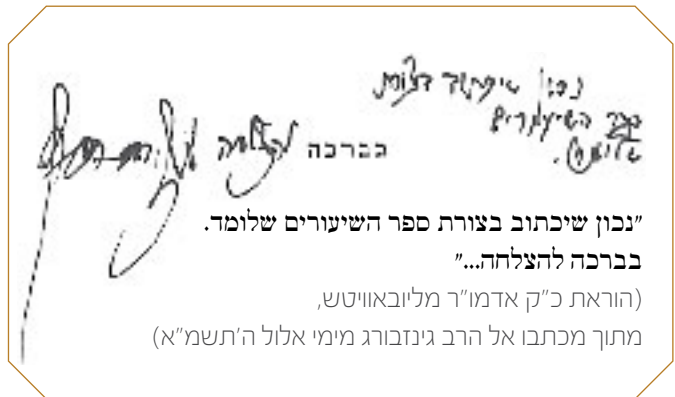
עיצוב: דעה צא אביחיל

מערכת: הרב יוסף פלאי,

בעד יעקבי ואיתאל גלעדי

עריכת מקורות: ישראל כץ, מנחם-

זאב וינגורט, יוחאי אלימלך רוזה

הקדמת המערכת

חג שמח ושבת שלום לכל קוראי **נפלאות**, בתוך כל בית ישראל.

חמישה שיעורים בגליון החגיגי והמוגדל שלפניכם: שיעור על **היראה** במתן תורה, רשימת הרב על **הוספת יום אחד** מדעתו של משה, שיעור על **חידושי התורה** של יצה"ר, התבוננות ב**סדר הנשיאים** בפרשת נשא ו**מאור עינים** לפרשת נשא.

בשיעור הראשון – **"לבעבור נסות אתכם"** – שהוקלט ב**מוצאי שבת פרשת במדבר**, עסק הרב בחוויית **היראה של מתן תורה** והרגשות הסותרים האופפים אותה – **"באימה ביראה** ברית ובדיע" למול שמחת **"יום חתונתו"** זה מתן תורה", שמחת החג של "זמן מתן תורתנו". הביטוי "בעבור נסות אתכם" הוא **ממוצע בין האמירות הסותרות** לכאורה – "אל תיראו" ו"בעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו" – ובשיעור יש לו **פרצוף שלם** של פירושים. השיעור השני – **דעת משה** – אף הוא **הכנה מצוינת** לחג השבועות, בלימוד הסוגיה של מתן תורה ו**העז של משה** לדחות מדעתו את יום מתן תורה.

השיעור השלישי – **חידושי תורה של היצר הרע** – שיעור משבת נשא אשתקד, עוסק **בעליה מחג השבועות לשבת נשא** ובנביעת התורה המתחדשת אז, נביעה הנובעת דווקא **מהתעוררות יצר הרע** בזמן מתן תורה הבאה לתקנה, להעלותה ולחדש **"תורה חדשה"**.

בשיעור הרביעי – **ממסירות נפש לאהבת ישראל** – אף הוא משבת נשא אשתקד, מתבונן הרב בסדר הנשיאים בפרשה ובתהליך המתחיל **ממסירות הנפש של נחשון בן עמינדב** ועד **לאהבת ישראל של אחרע בן עין**.

השיעור החמישי – **המתקת הדינים באין** – הוא שיעור **מאור עינים** על הפרשה שעוסק השבוע בכמה **סוגיות יסוד** בתורת החסידות – תכלית הטוב ש**ביסורים**, הכח **להמתיק** את הדינים, נפילת הצדיק והתפלה על השכינה הקדושה – תוך עיון בתורות של אבות החסידות, הבעש"ט והרב המגיד ועד **לחוויה אישית של המתקת הדינים** אצל בעל המאור עינים בעצמו. מערכת הגליון שולחת את ברכתה – **ברכת מזל טוב מזל טוב!** – לחד מהעוסקים במלאכת הקדש ר' **יוחאי אלימלך** שי' **רווה** וב"ב לרגל **הולדת בתם**. שיזכו לגדלה לתורה לחופה ולמעשים טובים מתוך נחת והרחבה.

קבלת התורה בשמחה ובפנימיות,

שבת שלום ומבורך,

המערכת

סדר הלימוד לשבוע פרשת **בהעלתך** הבעל"ט:

נ"ך יומי – **איוב** פרקים כט"ה; **משנה** – **מנחות** פרק א.

נקודה

מעובדת מתוך שיעור

"בראתי יצר הרע"

הזהר הקדוש אומר שהיצר הרע נצרך לעולם לא רק לצורך העמדת דורות, אלא כי בלעדיו לא היתה שמחה בלימוד ("חדוותא דשמעתא"). השמחה, הפריצה והתענוג שנדרשים לקיום "פרו ורבו" בגשמיות, בהולדת ילדים, נדרשים גם לקיום "פרו ורבו" ברוחניות, בהולדת חידושי תורה. במתן-תורה עצמו אנו כתלמיד היושב לפני רבו ושפתותיו נוטפות מור – באימה, ביראה, ברדת ובזיע – אך כאשר התורה נמסרת לנו עלינו לגדול ולחדש בה חידושים, ולשם כך נדרשת שמחה ויצירתיות, 'פִּלְפֹּל' של יצר הרע. כשגדלים בתורה גדל גם היצר, "כל הגדול מחברו – יצרו גדול הימנו", אך אין לחשוש מכך. אדרבא, דווקא טוב-הטעם, ההנאה והתענוג בלימוד התורה – שהם חלק מהותי ועיקרי בלימוד (כהקדמת האגלי-טל הידועה) – הם השמירה (היחידה!) מהתענוג של הקליפה. התורה היא ה"תבלין" שנותן את הכח להתמודד עם היצר, ואף לתבל-להמתיק אותו ולעשות ממנו מטעמים לשכינה (מטעמי אתכפיא ואתהפכא, כמבואר בספר התניא).

שרשו של היצר הרע הוא באורות דתהו, בשמחה ובקצמה שעלולות לפרוץ את הגבולות ולשבור את הכלים, אבל בשביל להביא את המשיח צריכים "אורות דתהו בכלים דתיקון". כאשר מצליחים להכניס את האורות דתהו של היצר הרע בכלים דתיקון של תורתנו הקדושה – ב"שמחה של מצוה" במצות לימוד תורה, ועד ל"שמחה בטהרתה" בשעשועי התורה הבלתי-מוגבלים – זוכים לחידושי תורה מתורתו של משיח, עליה נאמר "תורה חדשה מאתי תצא" (והרמז: **יצר הרע** ועוד **שמחה** בגימטריא **"תורה חדשה"**).

שנוכח לקבלת התורה בשמחה (אורות דתהו) ובפנימיות (כלים דתיקון)!

חז"ל אומרים "בראתי יצר הרע – בראתי לו תורה תבלין". באיזה יצר מדובר? קשה לומר שהכוונה ל"יצר לב האדם רע מנעריו", הקיים מימות עולם, שאם כן כיצד נדרש מהדורות הקודמים להתגבר על יצרם, בלי שזכו לתורה! לכן, נראה שהכוונה שבשעת מתן תורה גופא נברא-התגלה יצר הרע חדש, "בראתי יצר הרע", ובלא כל שיהוי (ואולי אפילו באופן של הקדמת רפואה למכה) קבלנו את הכח שמאזן אותו, "בראתי לו תורה תבלין". כך גם ניתן להבין איך למרות ש"ישראל שעמדו בהר סיני פסקה זוהמתן" (בטול זוהמת היצר הרע שהטיל הנחש בחוה) חטאו ישראל בעגל. בחיצוניות אמנם "פסקה זוהמתן", אך בפנימיות התחדש והתגבר יצר הרע חדש, שגרם לנפילה.

בפשט, **"בראתי יצר הרע"**, עם קבלת **תריג** מצוות, הוא היצר למרוד במה שהאדם מחויב. בשל היצר הרע הזה נפסק כי "גדול המצווה ועושה יותר ממי שאינו מצווה ועושה". ועוד, עם כל היראה העצומה של מתן תורה, דווקא בחג השבועות צריכים לדאוג גם להנאת הגוף ה'יצרית' – "הכל מודים בעצרת דבעינן נמי 'לכם'". גם כל ההתקדשות שקדמה למתן תורה – בימי ההגבלה והפרישה – "מתפוגגת" מיד אחריו, כשבני ישראל מצטווים "שובו לכם לאהליכם", להמשיך לחיות את חיי העולם הזה, עם כל הממשות והיצריות שלהם. מדוע דווקא עם ה"בראתי לו תורה תבלין" מתחדש ה"בראתי לו יצר הרע"?

שיעור

חווית היראה של מתן תורה

"לִבְעֹבֹר נִסּוֹת אֶתְכֶם"

קיצור מהלך השיעור

בליל ראש חדש סיון, כשנמצאים כבר באוירת "יוחן שם ישראל נגד ההר" ועסוקים רק בהכנות למתן תורה, הוקלט (כהשלמה לשיעור השבת) שיעור קצר על **חווית היראה** הבולטת מפרשת **מתן תורה**, אותה אנו קוראים בשבועות. התבוננות מיוחדת על הסוד של **"לבעבור נסות אתכם"** הממצע בין האמירות הסותרות לכאורה – **"אל תיראו"** ו**"בעבור תהיה יראתו על פניכם"**. הכנה "באימה ביראה ברדת ובזיע" לשמחת "זמן מתן תורתנו".

שלשת הרגלים – אהבה-יראה-שמחה

חג של אהבה, כנגד החסד. אבל חג שבועות, בו שמענו את התורה "מפי הגבורה"^א, פעל עלינו יראה עצומה עד מאד. צריך להבין למה מתן תורה הוא זמן של יראה דווקא, ממנו לומדים לכל פעם שלומדים תורה – "מה להלן באימה ביראה ברדת ובזיע אף כאן באימה ביראה ברדת ובזיע"^ב.

אם כבר, נאמר ששלשת הרגלים הם כנגד המדות אהבה-יראה-שמחה. הכי פשוט שסוכות הוא שמחה – "זמן שמחתנו" – מקיפין דאמא^ג. הר"ת של אהבה-יראה-שמחה הם **איש**, סוד "תקראי לי אישי"^ד (שקוראים

במתן תורה קוראים את סיפור מתן תורה בפרשת יתרו. מיד אחרי עשרת הדברות יש שלשה פסוקים העוסקים בחוויה של העם במתן תורה^א. עוד לפני שנקרא בפנים, נשים לב לתופעה חשובה – עיקר החוויה של מתן תורה הוא יראה. בפסוקים לא מוזכרת אהבה בכלל, אלא רק יראה. זהו בעצם ההבדל בין חג המצות, פסח, לחג השבועות. חג הפסח כולו אהבה – "זָכַרְתִּי לָךְ חֶסֶד נְעוּרֶיךָ אֲהַבֵּת פְּלוּלְתֶיךָ לְכַתֵּךְ אַחֲרֵי בְּמִדְבָּר בְּאֶרֶץ לֹא זְרוּעָה"^ב. לכן פסח הוא

ג. מכות כד, א.

ד. ברכות כב, א.

ה. שעה"כ דרושי חה"ס ג; פע"ח שער חה"ס פ"ג.

ו. הושע ב, יח.

נרשם ע"י איתאל גלעד; אור לר"ח סיון פ"ו – הקלטה.

א. שמות כ, טו"ז.

ב. ירמיה ב, ב.

בדרך כלל כתוב

שהיראה היא
"ראשית העבודה
ועיקרה ושרשה",
אבל בחגים רואים
שהכל מתחיל
מאהבה

מתן תורה הוא

"יום חתונתו",
ולכאורה הכל
צריך להיות
אהבה. צריך להבין
את היחס בין
חוות היראה של
מתן תורה לתיאור
שלה כחתונה

בהפטרות במדבר, כהכנה לשבועות). בדרך כלל כתוב שהיראה היא "ראשית העבודה ועיקרה ושרשה"¹, אבל בחגים רואים שהכל מתחיל מאהבה. פסח הוא "ראש השנה לרגלים"² – זהו הסדר של החגים. בחגי ה', "מועדי הוי"³, הסדר הוא שקודם כל צריכה להיות אהבה ואחריה יראה – חסד לפני גבורה – אבל בסוף התכלית היא להגיע לשמחה. השמחה באה מצד הגבורה דווקא, "אני בינה לי גבורה", כשעולים עד לשרש הגבורה בשמחת הבינה ("אם הבנים שמחה"⁴). אלו שני הפירושים של יצחק אבינו – קודם

הוא "פחד יצחק"⁵, פחד כפשוטו, ואחר כך הוא צחוק, שמחה שפורצת את כל הגדרים. בצחוק יש גילוי הענג הפשוט והעצמי שלמעלה מכל חוויה אחרת בנפש, גילוי העצמות ממש. זהו הסדר של החגים.

דווקא החג שלנו, עם החוויה הזו של מתן תורה, כולו אומר יראה. כהקדמה למתן תורה אנחנו קוראים (בהפטרות פרשת במדבר) "וארשתקי לי"⁶, ומתן תורה הוא "יום חתונתו"⁷,

ולכאורה הכל צריך להיות אהבה. צריך להבין את היחס בין חווית היראה של מתן תורה לתיאור שלה כחתונה.

לפחד או לא לפחד?

נקרא את הפסוקים. הפסוק הראשון שחותם ומסכם את מעמד הר סיני:

וְכָל הָעָם רֹאִים אֶת הַקּוֹלֹת וְאֶת הַלְפִידִם וְאֶת הַשֹּׁפָר וְאֶת הַהָר עָשָׁן וַיֵּרָא הָעָם וַיִּנְעֻזוּ וַיַּעֲמֵדוּ מֵרָחֵק. הָעָם "רואים את הנשמע" ו"שומעים את הנראה"⁸. מה זה פעל עליהם? מתוך היראה באה יראה שגרמה לנוע לאחור. כתוב⁹ שטבע היראה לגרום לאדם לסגת אחורה, באופן ספונטאני – הוא זו, נע, עף אחורה, "ויעמדו מרחק" מתוך היראה. מתוך כך:

וַיֹּאמְרוּ אֶל מֹשֶׁה דַּבֵּר אֵתָּה עִמָּנוּ וְנִשְׁמָעָה וְאַל יִדְבֹּר עִמָּנוּ אֱלֹהִים כֹּה נָמוֹת.

העם נמצא בפחד מות, פחד הכי גדול. המפרשים מסבירים¹⁰ שהפחד שלהם היה שמא ה' ימשיך לדבר אתם, שמא יהיה עוד משהו בנוסף לעשרת הדברות, וזה כבר יהיה 'צו פיל' (בגימטריא יראה!), יותר מדי, וישבור להם את הכלים. לבקשה שלהם "דבר אתה עמנו וגו'" עונה משה:

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָעָם אֵל תִּירָאוּ כִּי לִבְעֹבֹר נִסֹּת אֲתֶכֶם בָּא אֱלֹהִים וּבְעֹבֹר תִּהְיֶה יִרְאַתוֹ עַל פְּנִיכֶם לְבַלְתִּי תִחַמָּאוּ.

שואלים בחסידות¹¹: קודם משה אומר "אל תיראו", לא לפחד, ובהמשך אותו פסוק הוא אומר שכן צריך לירא, לפחד – "ובעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו". יש פה איזו סתירה. כתוב¹² עוד יותר: איך הוא יכול בכלל לומר "אל תיראו"? – הרי יראת ה' היא מצות

1 תניא פמ"א.

2 ראש השנה ד, א.

3 ויקרא כג, ביד'לז'מד.

4 משלי ח, יד.

5 תהלים קיג, ט.

6 בראשית לא, מב.

7 הושע ב, כא'כב. נתבאר באריכות בשיעור שבת במדבר השתא (טרם פורסם).

8 שיר השירים ג, יא. תענית כו, ב.

9 טו רש"י על שמות כ, טו ע"פ המכילתא.

10 טז ראה רמב"ם הלכות יסודי התורה פ"ב ה"ב.

11 יז ראה יל"ש שמות רמז שא. ובכ"מ.

12 יח תורת שמואל תר"ם ח"א עמ' תסג.

13 יט תורת שמואל תר"ם ח"א עמ' קצה (ובכ"מ). וראה

עבודת הלוי בדרוש הנזכר לקמן.

נסיון, מבחן, שנועד גם "לצרף את הבריות"^{כד} – צירוף ובירור המפריש החוצה את פסולת היראה הלא-רצויה ומשאיר על הפנים את יראת ה' הרצויה.

הרמב"ן (בפירושו הראשון) מפרש באופן מחודש יותר, ש"נסות" הוא מלשון הרגל (כמו בפסוק "וַיַּחְגְּר דָּוִד אֶת חַרְבּוֹ מֵעַל לְמָדְיוֹ וַיֵּאָל לְלֶכֶת כִּי לֹא נֶסָה וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל שָׂאוּל לֹא אוֹכַל לְלֶכֶת בְּאַלָּה כִּי לֹא נִסִּיתִי"^{כה}).

ההרגל שייך דווקא למדת היראה. באהבה אין הרגל, היא חוויה שיש בה עליות וירידות, ולא ניתן להתרגל אליה. לעומת זאת, יראת שמים קשורה גם לכח ההרגל, כי היא מביאה לקיום תורה ומצוות מתוך קבלת עול מלכות שמים, ללא שינויים (עד למצב של "וַתְּהִי יְרֵאָתָם אֹתִי מִצְוֹת אֲנָשִׁים מְלָמְדָה"^{כז}, שיש בו חסרון מצד האהבה, אבל יש בו כח לשמור מחטא גם בזמני קטנות, וכדלקמן עוד). כל החוויה המפחידה של קבלת התורה באה לאמן את האמונה^{כח} שלנו ולהרגיל אותנו לקיום המצוות, "למען תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו".

הסברנו הרבה פעמים^{כח}

שהיחס בין שלשת הפשטנים

הללו – רש"י, רמב"ן ואבן עזרא – הוא היחס בין שלשת העולמות התחתונים בריאה-יצירה-עשיה. וכאן, הרוממות ביחס לאומות שייכת לעולם הבריאה, בו מקננת הבינה (להעיר שבניגונו הגדול של אדמו"ר הזקן, "ארבע בבות",

עשה דאורייתא, "את הוי' אלהיך תירא"^{כז}? איך הוא יכול לומר לא לפחד מה'!

פירושי "נסות" כנגד ב"ע

לפני שנגיע לתירוץ של הקושיות הנ"ל, צריך להבין את משמעות המלה "נסות" – "כי לבעבור נסות אתכם בא האלהים". בין "אל תיראו" ל"בעבור תהיה יראתו על פניכם"

– בין הלא-לפחד לכך-לפחד –

כתוב "לבעבור נסות". כנראה זהו הסוד של דברי משה לעם תוך כדי חווית פחד המות שלהם מהגילוי של מתן תורה, מלת המפתח להבין את הסתירה-לכאורה שבתוך הפסוק הזה.

רש"י מפרש^{כא} על "נסות" שהוא "לשון הרמה וגדולה כמו 'הרימו נס', 'ארים נסי', 'וכנס על הגבעה' שהוא זקוף" ומפרש ש"לבעבור נסות אתכם" היינו "לגדל אתכם בעולם שיצא לכם שם באומות שהוא בכבודו נגלה עליכם" (מה שיאפשר לנו להיות אור לגוים).

האבן עזרא מפרש באופן הכי פשוט – כמו הרס"ג (וכמו הרמב"ן באריכות בפירושו השני) – ש"נסות" הוא לשון נסיון, על דרך שכתוב במן (שהחל לרדת

21 יום לפני מתן תורה) "ולמען נסתך להיטיבך באחריתך"^{כב}. המן יורד "למען אנסנו הילך בתורתי אם לא"^{כג}, נסיון-מבחן אם נשמור את המצוות שכתובות בו, וכל הפחד במתן תורה הוא כדי לתת לנו תריג מצוות, שכל אחת מהן היא

כל הפחד במתן

תורה הוא כדי

לתת לנו תריג

מצוות, שכל אחת

מהן היא נסיון,

מבחן, שנועד

גם "לצרף את

הבריות" – צירוף

ובירור המפריש

החוצה את

פסולת היראה

הלא-רצויה

ומשאיר על

הפנים את יראת

ה' הרצויה

כד בראשית רבה מד, א.

כה שמואל"א יז, לט.

כו ישעיה כט, יג.

כז ראה תניא פמ"ב.

כח ראה נעשה אדם ש"ב פ"ה הערה 10 (וש"נ).

כ דברים ו, יג; י, כ.

כא וראה במכילתא עה"פ.

כב דברים ח, טז.

כג שמות טז, ד.

נמצאנו למדים שבתוכחה כלולות שתי המדות העיקריות של הלב (שכנגד עולם היצירה), חסד וגבורה, אהבה ויראה.

כדי להשלים את המבנה, צריך גם פירוש של אצילות. לפי רש"י, הרוממות של "נסות אתכם" היא יחסית לאומות העולם. נפרש יותר מזה, ש"לבעבור נסות אתכם" היינו להפוך אתכם למציאות של נס – יהודי הוא נס בתוך העולם, חי מחוץ לטבע. הנס היהודי הוא היראה עילאה שיש לו – יראה השייכת לחכמה, המקננת בעולם האצילות. זו יראה כמו שמתוארת יראה הבעל שם טוב^{כז}, יראה שהופכת אותו לנס מהלך. זהו פירוש עוד יותר גבוה מהפירוש של רש"י, אבל שני הפירושים מצטרפים כ"תרין ריעין דלא מתפרשין לעלמין"^{כח}.

אפשר לתת עוד פירוש, שקרוב לפשט של הרמב"ן (לשון הרגל), על פי המאמר "אין חכם כבעל הנסיון"^{כט} – אין הכוונה לעמידה בנסיון, אלא שמי שחוזה חויה מסוימת (לאו דווקא בקושי גדול) כבר מכיר אותה וקל לו מעתה לדעת כיצד להתמודד אתה. בדרך זו, "לבעבור נסות אתכם" פירושו שה' עושה את הגילויים הנוראים של מעמד הר סיני כדי שנהיה מנוסים בכגון דא – שלא נירא מהם ("אל תיראו") כדי שנהיה ראויים לקבל אותם בעתיד במינון קטן יותר. כלומר, מעמד הר סיני בא להכשיר אותנו להיות נביאים – לא לתחום המוטבע אלא לתחום המורגש, לספירת הגבורה היראה המאיימת כדי להוכיח. אכן, "תוכחת מגלה" באה "מאהבה מסתרת"^ל, וכמו שאנו מסבירים תמיד^{לב} שתוכחה היא תוך אהבה –

שכנגד ארבעת העולמות אבי"ע מלמטה למעלה, הבבא השלישית, שכנגד עולם הבריאה, מכונה על פי המסורת החסידית כ"רוממות הנפש"^{כט}, ודוק); הנסיון שייך לעולם העשיה – העולם הזה, עולם הנסיונות – בו מקננת המלכות; והפירוש הממצע ביניהם^ל, לשון הרגל, שייך לכוחות המוטבע (נצח והוד הן הרגלים, לשון הרגל), חלק ממדות הלב, פרצוף ז"א המקנן בעולם היצירה.

הרחבת הפרצוף

מעבר לשלשת הפירושים העיקריים, יש פירושים נוספים. בין הראשונים הכי חשוב הוא הרשב"ם, נכדו של רש"י, שמפרש "נסות" – "להוכיח אתכם". יש בחווית היראה ממד של תוכחה, כמו כל תוכחות התורה – "אם תעשה את המצוות יהיה לך טוב ואם לא תעשה את המצוות חלילה יהיה להיפך". בפרצוף הפירושים, גם

התוכחה שייכת לעולם היצירה – לא לתחום המוטבע אלא לתחום המורגש, לספירת הגבורה היראה המאיימת כדי להוכיח. אכן, "תוכחת מגלה" באה "מאהבה מסתרת"^ל, וכמו שאנו מסבירים תמיד^{לב} שתוכחה היא תוך אהבה –

כט אג"ק מוהרי"צ ח"ב אגרת תסא (הובא בהתמים ח"ב עמ' נח ואילך; ספר הניגונים ח"א עמ' מג). התבאר בשיעור ט"ז כסלו תשנ"ג (על פיו עובד מאמר בעלון גל עיני גליון 38 עמ' 8); י"ט כסלו תשע"ו פ"ד; ניהום אבליים ט' מרחשון תשע"ח; שיעור ח' טבת (נדפס בגליון שמות) תשפ"ד.

ל אכן, עולמות יצירה עשיה מצטרפים יותר, ולכן בפירושו השני נוקט הרמב"ן כמו הראב"ע (ואכמ"ל) בהבדלים ביניהם בפירוש זה גופא.

לא משלי ד, ה.

לב שכינה בניהם פ"ב הערה יב; תשובת השנה מאמר

ה' עושה את

הגילויים הנוראים של מעמד הר סיני כדי שנהיה מנוסים בכגון דא – שלא נירא מהם ("אל תיראו") כדי שנהיה ראויים לקבל אותם בעתיד במינון קטן יותר. כלומר, מעמד הר סיני בא להכשיר אותנו להיות נביאים

"בכל דרכיך דעהו" פ"ה. ובכ"מ.

לג ראה אור ישראל שיי"א בסיפור "כי זה כל האדם" (וש"נ).

לד ראה זהר ח"ג רצ, ב; זהר ח"א קכג, א.

לה עקידת יצחק שער יד.

לו יואל ג, אב.

חכמה	בינה
חיים של נס	רוממות
	(ביחס לאומות)
	דעת
	"אין חכם כבעל הנסיון"
	חסד-גבורה
	תוכחה
	נצח-הוד
	הרגל
	יסוד
	נישואין
	מלכות
	נסיון

לעלות מעל האהבה והיראה

נסיים בדברי רבי אהרן הלוי מסטרשליא, שהביאו לי לאחרונה כרך של דרושי המועדים שלו בהוצאה חדשה. יש לו מאמר קצר על שבועות^מ – שלא כדרכו – שהווארט שלו הוא שאנחנו, עם ישראל, למעלה מהמלאכים. מהות המלאכים היא אהבה ויראה – מיכאל באהבה וגבריאל ביראה – ומהתלהבות שלהם יוצאת גם פסולת, נהר דינור^{מא}. אבל, הוא כותב חזק מאד, אין לחשוב שהעצם של יהודי הוא דחילו ורחימו, אהבה ויראה – יהודי הוא לא מלאך, הוא באין ערוך יותר מהמלאכים. הענין העצמי של יהודי הוא בטול במציאות – מדרגה שאין בה לא אהבה ולא יראה (שבכל אחת מהן יש הרגשת היש – "יש מי שאוהב" "יש מי שירא"^{מב}), אלא רק מציאות של "אין", דהיינו דבקות עצמית בה^ג.

ביחס לדבקות הזו, האהבה והיראה הן רק מבוא, כפי שדרש הבעל שם טוב^{מג} על מאמר חז"ל "לעולם יכנס אדם שני פתחים... ואחר כך

בעל הכוזרי^{לז} שיעודו של כל יהודי הוא להיות נביא, והדבר מתאים לאופי נשמות עם ישראל). הפירוש הזה שייך לספירת הדעת^{לח} – הכרת המצב והידיעה איך להתייחס אליו.

הפירוש האחרון שנוסיף הוא כבר בדרך דרוש, והוא חוזר לשאלה ששאלנו בהתחלה על היחס בין היראה במתן תורה לחווית החתונה: אפשר לפרש "לבעבור נסות אתכם" מלשון נישואין – כדי להתחתן אתכם. מהו תפקידה של היראה בהקשר הזה? בפסוק מפורש שהיראה כאן היא יראת חטא – "ובעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו", ומוסבר בחסידות^{לט} שיראת חטא היא היראה מניתוק קשר האהבה. "אל תיראו" אומר שצריכים לשים לב שהעיקר בקשר הוא האהבה, אבל כדי לשמור על האהבה צריך יראה המונעת מחטא (כאשר לפעמים קיום המצוות הוא ברגש ולפעמים רק בטבע, בהרגלה של "מצות אנשים מלומדה" – זה 'לא סוף העולם', העיקר לא לעבור עבירות ולנתק את הקשר). בחיי הנישואין, היראה הזו היא הרגישות שלא לפגוע בבן הזוג כדי לא לקלקל חלילה את האהבה. בפרצוף הפירוש, הפירוש של הנישואין שייך לספירת היסוד, כפשוטו.

לסיכום: בחכמה "נסות" היינו מציאות של נס; בבינה הפירוש הוא הרמה (ביחס לאומות); בדעת הפירוש הוא נסיון, שנותן ידיעה איך להתמודד עם חויה דומה בהמשך; במדות הלב הפירוש הוא תוכחה (שבאה מתוך אהבה מסותרת ויראה-גבורה גלויה); בנצח ובהוד הפירוש הוא הרגל; ביסוד הפירוש הוא נישואין; ובמלכות, בעולם העשייה, הפירוש הוא נסיון כפשוטו.

לז ראה לדוגמה כוזרי מאמר ראשון אות צה.

לח אכן, ידועה שיטת הרש"ש שכל המושכל נכלל בחכמה, כל המורגש נכלל בבינה וכל המוטבע נכלל בדעת (נה"ש מא, ב ואילך) – לכן הפירוש הזה שייך גם הוא לשינוי הטבעי המוטבע היהודי, וקרוב לפירוש ההרגל שבמוטבע.

לט ראה לקו"ת שה"ש לו, ג.

מ ד"ה "ויאמר משה אל העם אל תיראו" (מעבודת הלוי יתרו).

מא מא חגיגה יג, ב.

מב ראה תניא פל"ה.

מג כש"ט (קה"ת) לו.

ולהפנים בפנימיות הלב כדי לקבל את התורה
בחג שבועות בשמחה ובפנימיות.

כלל, ואינו שייך בהם בחינת אהבה ויראה, מאחר שנכללים
ובטלים במציאות באור אין סוף ברוך הוא ואין על מה לחול
היראה מאחר שנחשבים לאין ממש.

והנה המלאכים זעים ומויעתן נעשה נהר דינור על ראש
רשעים (עי' הגינה יג), מה שאין כן מבחינת ישראל אי
אפשר להיות נהר דינור לרשעים. כי ידוע שזוהי הוא פסולת
היוצא מחמת ריבוי החממות, כן על דרך משל מחמת
ריבוי הרשפי אש מיראתם של המלאכים יוצא הפסולת,
פירוש הרגשת יראתם, וזו ההרגשה מחמת גודל קדושתם
שהם מתבטלים ממש ממציאותם נעשה נהר דינור על ראש
רשעים, שלהרשעים הרגש תאות נפרדות, היפוך ממש
מהרגש הביטול של המלאכים, לכן נדונים הרשעים על ידי
נהר דינור זה. מה שאין כן בחינת ישראל שביטולם למעלה
ממעם ודעת בבחינת אין ממש בו, ואינו בגדר הרגש כלל,
לכן אין נמשך מהם נהר דינור, וזהו מה שכתוב (ירמיה ב
כא) 'ואנכי נסעתיך שורק כולה זרע אמת', שאף מה שהוא
'שורק' שחולך בעקמימות, שהוא הרגשת הביטול שמצד
הנפש הבהמית, מכל מקום הוא עקמימות לצד ימין, משה
כלפי חסד, ונעשה מן השורק סגול ונקודת אמת כמו שכתוב
'כולה זרע אמת', אלא שבתוכה אמת יש חסד, שצריך
לחטוף את הסגול, דהיינו בבחינת ביטול שלמעלה ממעם
ודעת, אז נעשה מהשורק סגול, דהיינו שמתבטלים ומתעלים
גם הרגשות דנפש הבהמית ונכללים בבחינת אין ממש, ודי
למבין.

וזהו שאמר משה אל תיראו כי לבעבור נסות אתכם, פירוש
שאין צריך ליראה תמיד, ומה שהיו קולות וברקים להגדיל
היראה, לא שיה עיקר המכונן, אלא שיהיה דרך ומבוא
לנסות ולהגביה אתכם למעלה מהיראה להיות נכללים
ובטלים באור אין סוף ברוך הוא ממש למעלה ממעם ודעת
בו, וכמו שכתוב ובעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי
תחטאו, שעיקר היראה אינו כי אם למען יראת חטא,
שהרי מצד הנפש הבהמית שיוודים נשמות ישראל למטה
מטה אפילו מבחינת יש, כי יש בחירה בידם לעשות היפוך
ממש, וכמאמר רבותינו וזכרונם לברכה (סנהדרין לח.) 'יתוש
קדמך, שם צריך יראה, אבל כשבא לבחינת יראה אז העיקר
שיבא למדרגת אין שהוא ליכלל באור אין סוף ברוך הוא,
וליכבול במציאות ממש למי שהוא למעלה מעלה עד אין קץ
מבחינת מדרגת היראה.

והנה כל זה על ידי המשכת הקול בכ"ב אותיות התורה, כי
'אורייתא מחכמה נפקת' (וזהו יתרו פה), ויכולם בחכמה
עשית' (תהלים קד כד). וזהו מה שכתוב (יחזקאל א כה) 'ויהי
קול מעל לרקיע אשר על ראשם בעמדם תרפינה כנפיהן,
שכאשר בא להם הארה מחוקל — בחינת שלמעלה מהם —
אז הם בטלים מעבודתם, ויראה ואהבה שלהם אינו כי אם
דרך ומבוא לבחינת קול הווייה, שהיראה נקרא שער, כמאמר
רבותינו וזכרונם לברכה (שבת לא:) 'תרעא לדרתא', והאהבה
גם כן, כמאמר רבותינו וזכרונם לברכה (ברכות ח.) 'לעולם
יכנוס אדם שני פתחים' בו, פירוש כשיכנסו אדם תחילה,
לאהבה ויראה יכנוס, ואחר כך יבא לאהר, להיות בטל כנגדו
יתברך בבחינת אין ממש בו, ודי למבין.

יתפלל^{מד}, ש"שני פתחים" הם אהבה ויראה.
האהבה והיראה הם רק שני פתחים דרכם יש
לעבור לבטול במציאות. בדרוש בו פתחנו
על שלשת הרגלים בסוד אהבה-יראה-שמחה
הבטול שייך לשמחה (בטול הוא פנימיות החכמה
ושמחה פנימיות הבינה, והרי חכמה ובינה הן
"תרין ריעין דלא מתפרשין לעלמין"). לכן,
ה"אל תיראו" בתחלת הפסוק בא לומר לעם
ישראל — זה לא הענין שלכם — וה"למען
תהיה יראת הוי' על פניכם" שבסוף הפסוק אומר
שהיראה נדרשת כמבוא לבטול, כדי לשלול את
החטא שהאדם יכול לחטוא בבחירה החפשית
שלו (ואפשר אפילו להחריף את פירושו ולומר
ש"יראת הוי' על פניכם" אומר שהיראה היא רק
על הפנים, לפנים, ולא בנקודה הפנימית שבלב,
בה צריך להיות רק בטול עצמי, דהיינו דבקות
עצמית בה' כנ"ל). לפי מאמר חז"ל שהיראה
שעל הפנים היא הבושה^{מה} היה אפשר להסביר
גם שיראה זו היא-היא הבטול העצמי, יראת-
בשת בה האדם מתבייש מעצם קיומו (הוא
מרגיש כמו כתם שחור על סדין לבן, כמו שאנחנו
מסבירים תמיד^{מו}), אבל הפשט שזו יראת-חטא,
שהיא מבוא הכרחי לעבודת ה'.

בכל אופן, זהו ווארט מאד נחמד וחשוב של
בעל "עבודת הלוי", שכדאי ללמוד בפנים^{מו}

מד ברכות ח, א.

מה ראה נדרים כ, א.

מו ראה שיעורים בסוד ה' ליראיו ח"א עמ' קיז. ובכ"מ.

מד כדי להקל על הקוראים מובא כאן המאמר במלואו:
ויאמר משה אל העם אל תיראו כי לבעבור נסות אתכם
בו (שמות כ יז). צריך להבין איך דהם משה ממצות עשה
מפורשת מן התורה, שבתחילה כתיב (שם יז מז) 'ויחרד
כל העם' בו, שקיימו מצות עשה של 'הווייה אלקיך תירא'
(דברים ו יג), ואיך אמר להם 'אל תיראו'. גם צריך להבין,
שבסוף הפסוק (שמות כ יז) כתיב ולבעבור תהיה יראתו
בו. אמנם הענין הוא, כי עבודת המלאכים ביראה ופחד
הוא משום שהם נחשבים ליש, כי הם בבחינת ממלא כל
עלמין, לכן שייך בהם יראה מפני מי שגדול מהם. מה שאין
כן ישראל עלו במחשבה, שנמשכים מעצמותו יתברך שאינו
בגדר עלמין כלל, כמו שכתוב (דברים לב ט) 'כי חלק הווייה
עמי, וכמו שכתוב (שמות ד כב) 'בני בכורי ישראל', וידוע
שהבן נמשך ממות האב, וממש אינם נחשבים לבחינת יש

שיעור

הכנה לחג מתן תורה

דעת משה

קיצור מהלך השיעור

ברשימה מאסר־חג שבועות אשתקד, עסק הרב בסוגיה הידועה על מתן תורה במסכת שבת. הנקודה העיקרית: התבוננות במה שעשה משה מדעתו והסכים הקב"ה עמו, פעולה 'נועזת' הנחוצה לקבלת התורה ובמה מכח התורה. מאמר מומלץ לחג מתן תורה!

ימים [לאחר שלשה ימים, רביעי־חמישי־ששי, ולמחרת בשבת תנתן התורה] אל תִּגְשׁוּ אֶל אִשָּׁה^ד, והקב"ה הסכים להוספה זו שהרי לא שרתה שכינה על הר סיני עד לשבת. ועוד מבואר בגמרא^ה ששלשת ימי פרישה (מתשמיש) הם כדי שהנשים תהיינה טהורות למתן תורה (שלאחר זמן הפרישה אם תפלוט לא תהיה טמאה מדין פולטת).

וזה לשון הגמרא (עם פירוש רש"י):

אמר לך רבי יוסי יום אחד הוסיף משה מדעתו [רש"י: לעולם ברביעי ברביעי נאמר לו לפרוש

בגמרא מסכת שבת^א מבואר סדר הדברים במתן תורה לדעת רבי יוסי: ראש חדש סיון חל אז ביום ראשון בשבוע (כמו בשנה זו תשפ"ו) ובו ביום באו ישראל למדבר סיני; ביום השני עלה משה רבינו להר סיני ואמר לו הקב"ה "וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי מְמֻלָּכִת כְּהִנִּים וְגוֹי קְדוֹשׁ"^ב; ביום השלישי נאמרה למשה מצות הגבלה; ביום הרביעי נאמרה מצות פרישה "לֹךְ אֶל הָעָם וְקִדְשָׁתָם הַיּוֹם וּמָחָר... וְהָיוּ נִכְנִים לַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי"^ג; וביום השבת, ז' בסיון, היה מתן תורה. ואע"פ שמצות פרישה שנאמרה בפירוש היא לשני ימים, "היום ומחר", ומתן תורה היה צריך להיות "ליום השלישי" ו' בסיון – מכל מקום משה הוסיף יום אחד מדעתו ואמר "הָיוּ נִכְנִים לַשְּׁלִשֶׁת

ד שם פס' טו. ופירש רש"י "היו נכנים לשלשת ימים – לסוף ג' ימים הוא יום ד' שהוסיף משה יום אחד מדעתו כדברי רבי יוסי, ולדברי האומר בששה בחדש ניתנו עשרת הדברות לא הוסיף משה כלום. לשלשת ימים כמו ליום השלישי".

ה ראה בכל הסוגיה בשבת, מהמשנה בדף פו, א. וראה מגן אברהם בריש סימן תצ"ד כמי ההלכה בזה ואכמ"ל.

נערך ע"י יוסף פלאי מרשימת הרב ד' סיון תשפ"ה.

א פו, ב – פז, א.

ב שמות יט, ו.

ג שם פס' י.

את הלוחות, מאי דריש? אמר ומה פסח שהוא אחד מתרי"ג מצות אמרה תורה וכל בן נכר לא יאכל בו [בן נכר, מומר, שנתנכרו מעשיו לאביו שבשמים] התורה כולה [כאן] וישראל מומרים על אחת כמה וכמה [התורה כולה, תלויה בלוחות הללו, וישראל מומרים, על אחת כמה וכמה שאינם כדי לה]. ומנלן דהסכים הקדוש ברוך הוא על ידו? שנאמר אשר שברת ואמר ריש לקיש יישר כחך ששיברת [אשר – אישור, שאישורו ושיבחו על שבירתן].

סברא וקל וחומר

הברייתא על שלשת הדברים שעשה משה מדעתו מובאת גם ביבמות^ז בשינוי: "שלשה דברים עשה משה מדעתו והסכימה דעתו לדעת המקום, פירש מן האשה ושיבר הלוחות והוסיף יום אחד". ראשית, יש כאן שינוי סדר הדברים (ויתבאר לקמן). ועוד, בשבת כתוב שמה עשה מדעתו "והסכים הקב"ה עמו" וביבמות כתוב "והסכימה דעתו לדעת המקום". הנוסח בשבת הוא בדרך אור ישר (הקב"ה מסכים בפירוש) וביבמות בדרך אור חוזר (דעתו של משה מסכימה מתאימה לדעת המקום). ועוד בדרך הפשט, מה שהוסיף משה יום אחד מדעתו הוא דוקא לדעת רבי יוסי ולא לדעת רבנן, ולכן ביבמות הובא דבר זה בסוף (שאינו מוסכם לכו"ע) מה שאין כן בסוגיה בשבת בה נראה שדעת רבי יוסי עיקר (וכל הדרשה הובאה רק בהקשר לדעת רבי יוסי).

הדבר הראשון שעשה משה מדעתו, הוסיף

רביעי וחמישי והוא הוסיף יום אחד והסכים הקב"ה לדעתו. דתניא שלשה דברים עשה משה מדעתו והסכים הקדוש ברוך הוא עמו. הוסיף יום אחד מדעתו ופירש מן האשה [לגמרי, לאחר מתן תורה מיד משפירש עם חביריו שוב לא חזר לתשמיש] ושבר את הלוחות. הוסיף יום אחד מדעתו, מאי דריש? 'היום ומחר' היום כמחר מה למחר לילו עמו אף היום לילו עמו [אף היום צריך להיות לילו עמו והא לא אפשר] ולילה דהאידינא נפקא ליה שמע מינה תרי יומי לבר מהאידינא. ומנלן דהסכים הקדוש ברוך הוא על ידו? דלא שריא שכינה עד צפרא דשבתא. ופירש מן האשה, מאי דריש? נשא קל וחומר בעצמו אמר ומה ישראל שלא דברה שכינה עמהן אלא שעה אחת וקבע להן זמן [אימתי ידבר עמהם] אמרה תורה והיו נכונים [פירשו מנשותיהן] וגו' אל תגשו, אני שכל שעה ושעה שכינה מדברת עמי ואינו קובע לי זמן [לדבורו שאוכל לפרוש קודם לכן] על אחת כמה וכמה. ומנלן דהסכים הקדוש ברוך הוא על ידו? דכתיב לך אמור להם שובו לכם לאהליכם [להתיר נשותיכם לתשמיש, שאסרתי לכם] וכתיב בתריה ואתה פה עמוד עמדי. ואית דאמרי פה אל פה אדבר בו^ח. שבר

ז ויש להטעים: "לילו עמו" היינו זמן תשמיש, כדברי הגמרא בתחלת הסוגיה (פו, א) "ישראל קדושים הן ואין משמשין מטותיהן ביום", ולכן היום בלא הלילה אינו נחשב פרישה.

ח במדבר יב, ח (לאחר מה שדברו מרים ואהרן במשה על שפירש מן האשה), ופירש רש"י שם "פה אל פה אמרתי לו לפרוש מן האשה, והיכן אמרתי לו בסיני 'לך אמור להם שובו לכם לאהליכם ואתה פה עמוד עמדי'" (אך המהרש"א בסוגיא כתב שמהגמרא משמע שהוא מלתא אחריתי עיי"ש).

והנה, פשיטא דיש קשר (של לשון נופל על לשון) בין "ואתה פה עמוד עמדי" ל"פה אל פה". ביחד, שני הלשונות עולים 936, לו (לאה) פעמים הוי' (אהבה) פעמים חסד, יב לחמים של שבת קדש) = רחל במספר קדמי. שני הלשונות מתארים את הדבור של ה' עם משה: "ואתה פה עמוד עמדי ואדברה אליך" "פה אל פה אדבר בו" = 1430 = 936 הנ"ל ועוד 494, חוה פעמים הוי' = הכל פעמים הוי' כו'.

בסוד עש"ן של ספר יצירה, עולם שנה נפש (והסימן: "והר סיני עש"ן כל"), פה (פ חלומה) הוא ב'עולם' (מקום) ואילו פה (פ סגולה) ב'נפש', יחוד לאה (מחשבה), עלמא דאתכסיא (רחל) (דבור, עלמא דאתגליא), סוד "מי זאת",

כמבואר בספרי הקבלה והחסידות (לכולי עלמא עש"ן בסוד בת"ם - בינה תפארת מלכות, אך יש מפרשים מלמעלה למטה, עולם בבינה כו', ויש מפרשים מלמטה למעלה, עולם במלכות כו'). כאשר מחשבים גם את הניקוד, פה (פ חלומה) = יפה (ה פעמים חוה) ואילו פה (פ סגולה) = יעלה (ה פעמים חיה, שמה המקורי של חוה לפני החטא, בסוד "ויהי האדם לנפש חיה"), וכמו שנוהגים לברך שהשידוך יעלה יפה, כאשר כאן מדובר בשידוך בין קודשא בריך הוא לשכינתיה, כנסת ישראל (כאשר משה הוא "שושבינא דמלכא", "חתן דומה למלך"), ודוק.

ט סב, א.

ברדת משה מן ההר, היו כל ישראל אמורים להגיע להמתקה, כאשר משה עם אור לוחות הברית יתעצמו עם כל אחד מישראל. אך חטא העגל הפך מתוק למר, משה הוצרך לשבור את הלוחות ולאחר מכן באה הפורענות המרה (כאשר משה השקה את ישראל כאשר סוטה השוטה "מי המרים"). אכן, בשבירת הלוחות משה הצליח 'להמתיק' במקצת את הדינא קשיא וללמד זכות על ישראל (כשקדע את הכתובה וישראל יהיו נידונים כפנויה ולא כאשר איש^{טו}, ובטענתו שהתורה נתנה רק לי ולא להם^{טז}). מבואר^{יז} ששבירת הלוחות היתה מסירות נפש של משה למען ישראל, כיון ש"ישראל קודמים לתורה"^{יח} ו"מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר"^{יט} – וזהו מקור יכולת ההמתקה. אכן, ההמתקה הגמורה שייכת למשיח שלא יהיה צריך לפרוש מן האשה^כ (משיח הוא המתקה בעצם, לאחר כל ההכנועות וההבדלות של עלמא דין, ולא זכו אליו אז, וד"ל).

העז של משה

נמצאנו למדים שעצם ענינו של מתן תורה קשור לפעולה נועזת על דעת עצמו^{כא}, בסוד "הוי' עז לַעֲמּוֹ יִתֵּן"^{כב}, "אין עז אלא תורה"^{כג}. "ישראל עזין שבאומות"^{כד} – לפני מתן תורה

טו שמות רבה מו, א.

טז שמות רבה מג, ה "כך אמרת בסיני אנכי ה' אלהיך, אלהיכם לא נאמר, לא לי אמרת?"
יז ראה רמב"ן על דברים ט, יז. וראה גם לקו"ש חל"ד לפרשת ברכה.

יח ע"פ תנא דבי אליהו רבה פי"ד ופ"א. וראה בהערה הבאה.

יט בראשית רבה א, ד. וראה בהערה הקודמת.

כ ראה רוחו של משיח מאמר "אשתו כגופו בדור הגאולה" עמ' קג; מעין גנים ח"ב פרשת תצוה הערה ה; בעתה אחישנה פ"ו הערה לז; הטבע היהודי מאמר "המודעות העתידית" הערה נה וסביבותיה. ובכ"מ.

כא דעת עצמו ועוד דעת המקום = 1345 = משה ועוד אלף אורות שנתנו למשה במתן תורה (סוד נשמת ישראל בעל שם טוב, תלמיד ותיק, כמבואר באריכות בכ"ד).

כב תהלים כט, יא.

כג שה"ש רבה א, כג.

כד ע"פ ביצה כה, ב.

יום אחד, הוא מכח הסברה (שצריך שני ימים שלמים). הדבר השני והשלישי עשה משה מדעתו מכח לימוד קל וחומר – הראשון בי"ג מדות שהתורה נדרשת בהן^א. אדם דן קל וחומר מעצמו^ב, ולכן קל וחומר נקרא "דין". והנה "כל הדן דין אמת לאמתו נעשה שותף לקב"ה במעשה בראשית"^ג – "דין אמת לאמתו" כולל לימוד קל-וחומר (הנקרא דין כנ"ל), ו"נעשה שותף לקב"ה" היינו מה שהקב"ה מסכים עמו. לגבי פרישה לשון הגמרא היא "נשא קל וחומר בעצמו", ולגבי שבר את הלוחות הלשון "על אחת כמה וכמה". קל וחומר ועוד על אחת כמה וכמה = 1035 = משה משה משה (= ה פעמים אור, שנאמרו ביום אחד של מעשה בראשית) = משולש מה, "ונחנו מה"!

הכנעה הבדלה-המתקה

כל שלשת הדברים קשורים למתן תורה לפי הסדר: תחלה מוסיף משה יום אחד מדעתו, יום נוסף של פרישה מן האשה (ובכך נדחה מתן תורה ביום אחד); ביום מתן תורה גופא, משה ממשיך לפרוש מן האשה (בזמן שכולם חוזרים לאהליהם); ולאחר ארבעים יום ברדתו מן ההר שבר את הלוחות – הכל על דעת עצמו.

מכאן שמעשה שבירת הלוחות הוא סוף הסיפור של מתן תורה לישראל, 'סגירת מעגל' (לשון חטא העגל). הפרישה לפני מתן תורה היא הכנעה, אתכפיא. פרישת משה מאשתו לעולם, ממתן תורה ואילך, היינו הבדלה, משה נבדל מן הגשמיים בתכלית וכך היה יכול לשהות בהר ארבעים יום כמלאך, "לחם לא אכל ומים לא שתה"^{יד}. בהמשך לזה, בסוף ארבעים הימים,

י ואע"פ שמשנה דרש "היום כמחר" כתבו התוספות "אין זו דרשה גמורה... דאי לא הכי אין זה מדעתו", וראה רמב"ן ושאר מפרשים.

יא וראה תוספות (ד"ה ומה) שהקשו מדוע נקרא "מדעתו" והרי קל וחומר ניתן להדרשו! ותירצו שאין זה ק"ו גמור.

יב פסחים סו, א.

יג שבת י, א.

יד שמות לד, כח.

בטהרה^{לב}. "יום אחד" שהוסיף משה רומז ל"יום אחד" של מעשה בראשית, אור יום של "אברהם [איש החסד] התחיל להאיר"^{לג}. משה דרש "היום כמחר, מה מחר לילו עמו אף היום לילו עמו", דהיינו שצריך להיות כמו במעשה בראשית "ויהי ערב ויהי בקר [יום וליל] יום אחד"^{לד}. הדרשה "היום כמחר" רומזת ש"יום אחד" הוא סוד **מחר** = **אברהם** שזכה ל"היום כמחר" במה שהטעימו הקב"ה מעין העולם הבא (מחר) בעולם הזה (היום)^{לה}, הברכה "עולמן תראה בחיך"^{לו} (מכח מתן תורה, שיהיה "היום כמחר");

שבר את הלוחות כנגד הגבורה, כמובן;

פירש מן האשה כנגד התפארת, "כְּתִפְאָרְתָּ אֲדָם לְשֶׁבֶת בְּיַת"י"^{לז} (גילוי אור התפארת במלכות). התפארת היא עיקר פרצוף זעיר-אנפין, הזכר ("תפארת גופא"^{לח}), המתייחד עם המלכות (פרצוף הנוקבא). יחוד התפארת עם חיצוניות המלכות היינו סוד זיווג יעקב ורחל, אך כאשר משה פורש מן האשה בחיצוניות הוא נעשה "בעלה דמטרוניתא"^{לט} ומתייחד-מזדווג עם פנימיות המלכות, הרוחנית, הנקראת "כלת משה"^מ. ובכל זאת, אין כאן "לשבת יצרה" בפשטות, וממילא יחסית למה שנאמר לכל ישראל "שובו לכם לאהליכם", משה הוא בחינה

טבע העזות של היהודי התבטא בכמה אופנים, ממעשה שמעון ולוי בשכם (עזות שיעקב אבינו הוצרך לברר) עד לאמירה-תביעה "רצוננו לראות את מלכנו"^{כא}, וכן הפזיזות של "נעשה ונשמע"^{כב} ("עמא פזיזא"^{כג}). לאחר מתן תורה, העז הראשון, טבע ראשון, נמתק ופינה מקום לביישנות ("למען תהיה יראתו על פניכם"^{כד}, זו הבושה"^{כה}). אך דווקא אצל משה, "תורה צוה לנו משה"^{כו}, תכונת העזות חוזרת ובגדול – זהו עז דתיקון (העזות הראשונה, טבע ראשון, היא עזות דתהו, ובתיקון נרכש **טבע שני** = **אמת** של תורת אמת).

פלא שרק שלשה דברים אלו עושה משה על דעת עצמו, וכולם בקשר למתן תורה – זו הדעת שהתורה נותנת לו! והוא כאותם חסידים שאומר להם הרבי "קודם תעשה, על דעת עצמך [מתוך שודאי רגיש ובטל לדעת הרבי] ואח"כ תדווח"^{לא}, ומסתמא אזי אסכים למה שעשיתם על דעת עצמכם.

♦ "שלשה דברים עשה משה" – **שלשה דברים** = **נעשה ונשמע** = **משה אהרן ומרים** (שלשה דברים-מנהיגים לדור של מתן תורה). **שלשה דברים יחד** = **בראשית**, ר"ת **שדי** (כנודע מרבי אברהם אבולעפיא).

שלשת הדברים כנגד חג"ת

שלשת הדברים שעשה משה מדעתו מכוונים

כנגד עיקרי המדות חסד-גבורה-תפארת:

הוסיף יום אחד מדעתו כנגד החסד, לעשות חסד עם הנשים שתזכנה לקבל את התורה

לב תורה בטהרה = 832, לב פעמים הוי' = ארץ ישראל, שהנשים חבבו ביותר, ובזכותן זכינו אליה. וראה יומא עב, ב "יראת ה' טהורה עומדת לעד אמר רבי חנינא זה הלומד תורה בטהרה מאי היא נושא אשה ואחר כך לומד תורה", ולדעת רבינו תם (קידושין כט, ב תוד"ה הא לן) זוהי הנהגת בני ארץ ישראל.

לג שמות רבה טו, כ.

לד בראשית א, ה.

לה בבא בתרא יז, א.

לו ברכות יז, א.

לז ישעיה סד, יג. מתפרש או על האיש-הזכר, כפירוש רש"י שם, או על האשה כתרנגול יונתן "כתושבת אתתא".

לח הקדמת תקו"ז יז, א ("פתח אליה").

לט זהר ח"א רלו, א ובכ"מ.

מ ראה רש"י (ושאר מפרשים) על במדבר ז, א; שער מאמרי רשב"י פרשת בראשית.

כה מכלילת פרשה בחדש פ"ב (הובא ברש"י שמות יט, ט).

כו שמות כד, ז.

כז שבת פח, א.

כח שמות כ, יז.

כט נדרים כ, א.

ל דברים לג, ד.

לא כדברי הרבי מליובאוויטש לרה"ח משה צבי סגל ע"ה ביחידות.

לבני לוי "כֹּה אָמַר הוֹי אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל שְׁיִמּוּ אִישׁ חֶבְרֹו עַל יָרְכּוֹ"^{מט} וכו', ומבואר בחז"ל^נ שמשם אמר זאת מדעתו (כרמז המכּוּן: הוֹי אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל = מֶשֶׁה רַבֵּינוּ). אך יש חילוק בין הדברים, שעל כן לא נמנה דבר זה בברייתא בגמרא: בשלש הדברים הנ"ל לא אמר משה שכך דבר ה' אלא שעושה על דעת עצמו^{נא}, מה שאין כן ב"כה אמר ה'" משה התגבר ביותר לייחס את הכל לה' עצמו, לומר שהוא וה' אחד (דעתו מכּוּונת לגמרי 'לדעת עליון') ואינו זקוק לשום הסכמה, וד"ל.

בהמשך לזה, מה שאמר משה בשם ה' להרוג את החוטאים הוא הוראת שעה שאינה מלמדת לדורות, יתרה מזו, לא מצינו שהסכימה דעת עליון למעשה זה, ויש לומר שהכל ב'דעת תחתון' של משה, ועל כן גם יכול לומר ללא שום הסכמה מה', על דרך דין המלך שלא על פי תורה רק לתיקון החברה^{נב}, ומה שאמר משה "כה אמר ה'" היינו שה' נתן לי רשות, כמלך, לדון על דעת עצמי לשם תיקון. לעומת זאת, שלש הדברים שעשה משה מדעתו והסכים הקב"ה על ידו יש בהם לימוד לדורות^{נג}: ממה שהוסיף יום אחד מדעתו יש ללמוד להתחשב בנשים (ובמיוחד בלימוד תורה, 'המהפכה השלישית'^{נד}); ממה שמשם עצמו פרש מן האשה יש ללמוד להיות מוכן לדבור עם ה' לפי מדרגתך; וממה ששבר את הלוחות יש ללמוד שישיראל קודמים לתורה כנ"ל.

מט שמות לב, כז.

נ תנא דבי אליהו רבה ד.

נא ואע"פ שמשם אמר לישראל "היו נכונים לשלש ימים" הרי גם זה אפשר לפרש שהכוונה ליום השלישי כולל היום (וכמו שבאמת מתפרש הפסוק לדעת חכמים, וראה ראב"ע עה"פ "ולפי הפשט לא הוסיף יום אחד מדעתו"), אלא שהמציאות היתה שהשראת השכינה היתה רק בשבת.

נב ראה לדוגמה רמב"ם הלכות מלכים פ"ג ה"י; דרשות הר"ן יא. ובכ"מ.

נג על דרך המבואר בענין הוראת שעה, שיש הוראת שעה שנכונה לשעתה בלבד ויש הוראת שעה שנקבעת לדורות (כמו מעשה פינחס שלפי הפשט היה הוראת שעה והפך לדין "קנאין פוגעים בו").

נד ראה באורך בספר **המהפכה הרביעית** פרק ה, וש"נ.

של תהו"מ, "לא תהו בראה לשבת יצרה"^{מב} (אמנם המשיח לא יפרוש מן האשה כנ"ל).

סדר הדברים במסכת שבת הוא: הוסיף יום אחד מדעתו (חסד); פירש מן האשה (תפארת); שבר את הלוחות (גבורה) – מימין לשמאל דרך האמצע הנוטה לימין – שייך לצירוף יוה במוחין (יו"ד חכמה, ראש קו ימין; וא"ו דעת, פנימיות התפארת בקו האמצעי; ה"א בינה, שרש הגבורה בקו שמאל, "אני בינה לי גבורה"^{מג}), הוא הצירוף המוליד את מדת הנצח^{מד}, מדתו המיוחדת של משה. סדר הדברים במסכת יבמות – פירש מן האשה (תפארת) שבר את הלוחות (גבורה) והוסיף יום אחד (חסד) – הוא צירוף והי המוליד את מדת היסוד, שייך לאור חוזר כנ"ל (האורות הנכנסים ליסוד ונכללים בו חוזרים לעלות למעלה בבחינת אור חוזה, וד"ל).

ניצוץ משה

לסיכום: מתן תורה נותן עז דתיקון ליוזם במדת הנצח, מדת משה, ולעשות גם דברים שנראים לא כפי שכתוב בתורה לכל ישראל, אלא כמה שנראה בדעתו ('נכון לעכשיו'), על דרך "עת לעשות לה' הפרו תורתך"^{מה}. לכל יהודי יש ניצוץ של משה רבינו, ניצוץ של דעת משה (כמבואר בתניא^{מז}), ובמדת העז עליו למצוא את ה'סיפור האישי' שלו^{מז} (שאינו כתוב בפירוש בתורה), על ידי ש"יתבונן מה רוצה באמת"^{מח}. והנה מצינו דבר נוסף שעשה משה מדעתו: לאחר חטא העגל ושבירת הלוחות, אמר משה

מא ראה תורה אור פרשת שמות ד"ה מי שם פה, שמשם הוא "מהשמיטה הקודמת" היינו עולם התהו, סוד הנאמר במבול "והיו ימימי מאה ועשרים שנה", "משה מן התורה מנין, בשגם [=משה] הוא בשר" (חולין קלט, ב).

מב ישעיה מה, יח.

מג משלי ה, יד.

מד פעה"ח שער הלולב פ"ג. ובכ"מ.

מה תהלים קיט, קכו.

מו פרק מב.

מז ראה בשיעור ד' שבט (נדפס בגליון בשלח) תשפ"ה. מח כלשון הרבי מליבאוויטש במענה – ראה תשורה בלוך שמולביץ תמוז תשפ"ג עמ' 14.

שיעור

העליה משבועות לשבת נשא

חידושי תורה של היצר הרע

קיצור מהלך השיעור

איתא בספרים שפרשת נשא היא הארוכה בתורה (וכן המדרש רבה עליה הוא הארוך ביותר) משום שאחרי מתן תורה יש נביעה חדשה של תורה. בשיעור שנמסר אשתקד בשבת נשא התבאר בפנימיות שההתחדשות הזו נובעת דווקא מתוך התעוררות יצר הרע בזמן מתן תורתנו, עליו נאמר "בראתי יצר הרע, בראתי לו תורה תבלין". את שמחת היצר הרע יש להעלות לקדושה, להכניס את היצר הרע ב"חדוותא דשמעתתא" ולחדש מכחו "תורה חדשה", תורת-חשיח של "אורות דתהו בכלים דתיקון".

שבועות ונשא –

מתן תורה וחידושי תורה

בשבועות מקבלים את התורה, אבל אז מקבלים אותה כפי שהיא – כמו שתלמיד מקבל מרבו. רש"י מסביר^א שחכמה היא מה שתלמיד מקבל מרבו, אבל בשביל לחדש צריך לעלות לחכמה סתימאה, כח המשכיל, שהוא המקור של כל ההברקות שמבריקות על השכל^ב. זו, בתמצית, הנקודה שהרבי מסביר בדבר מלכות. אנחנו נרחיב כעת את הדברים על דרך העבודה – מאיפה מקבלים את הכח לחדש חידושי אמת בתורה:

בדבר מלכות של פרשת נשא^א הרבי מסביר שבשבת שאחרי שבועות יש עליה גם לחג שהיה בימי השבוע, כידוע^ב, וממילא יש עילוי בשבת הזו גם לגבי מתן תורה של חג השבועות. הדבר רמוז בשם הפרשה, "נשא את ראש"^ג – בשבועות מקבלים "ראש" ואחר כך יש גם "נשא את ראש". ומהי נשיאת הראש? היכולת לחדש חידושי תורה.

נרשם (מהזכרון) ע"י איתיאל גלעד. שבת נשא תשפ"ה – כפ"ח.

א שיחת ש"פ נשא תשנ"א.

ב ראה שם ובארוכה לקו"ש ח"ח עמ' 49 ואילך.

ג במדבר ד, כב.

ד רש"י על שמות לא, ג.

ה סידור עם דא"ח ד"ה "ברוך שאמר" (לט, ג"ד). ובכ"מ בחסידות.

עיקר העימות שלנו בארץ הוא עם הפלשתים. הפלשתים שייכים למוחין של הקליפה, מה שבהמשך נהיה היוונים, המדע והתרבות המערבית

הפלשתים שייכים למוחין של הקליפה, מה שבהמשך נהיה היוונים¹, וכמו שאנחנו מסבירים², עד היום העימות עם המדע והתרבות המערבית הוא עם תרבות יון. שמשון הוא גבור גדול, והגבורה שלו באה מהנזירות, כמו שרואים בסיפור חייו. צריך להבין מה הקשר.

למה שמשון צריך להיות נזיר? הקב"ה ברך את שמשון ביצר הרע גדול³. שמשון הוא

איש גדול, הוא שופט של עם ישראל, ו"כל הגדול מחברו יצרו גדול הימנו"⁴. שוב, יש לשמשון יצר הרע מאד גדול, בפרט בענייני נשים, והוא צריך את "נזר הקדש" של הנזירות לשמור עליו. הנזר הוא הכתר, ובפרט הוא שייך לראש השני של הכתר⁵ – כח התענוג, רישא דאין. תענוג של קדושה הוא תענוג של התאיינות, והוא שומר מהתענוג של הקליפה, שהוא תענוג של התפשטות היש⁶. סוטה שייכת לפגם היסוד – **סוטה בגימטריא יסוד** – אבר התענוג, והנזיר הוא ההמשכה מהתענוג דקדושה לשמור על היסוד. בפשט נזירות היא פרישות – פרישות ששומרת מהפגם. חז"ל אומרים "הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין"⁷, ויש הרבה פירושים על הסמיכות של הפרשיות (גם האבן

יצרו של שמשון

כידוע, פרשת נשא, היא הפרשה הכי ארוכה בתורה – יש בה 176 פסוקים (כדלקמן). יש כלל אצל הרבי ש"כמות מאכט איכות". בתוך הפרשה, החלק הכי ארוך הוא "רביעי", בו יש 48 פסוקים⁸. "רביעי" כולל שלשה נושאים – סוטה, נזיר וברכת כהנים. רק מתוך "רביעי" יש שתי מסכתות שלמות בש"ס⁹ – סוטה ונזיר¹⁰. ההפטרה שקראנו

היום היא לא ההפטרה הכי ארוכה, אבל היא בין הארוכות. ההפטרה עוסקת בשמשון, שהיה נזיר. כלומה, הקשר הישיר לפרשה הוא לפרשיה של הנזיר ב"רביעי". על שמשון כתוב "והוא יחל להושיע את ישראל מיד פלשתים"¹¹. עיקר העימות שלנו בארץ הוא עם הפלשתים.

1 לקו"ש ח"ב עמ' 293 ואילך.

2 בפרשית ברכת כהנים 6 פסוקים, ובפרשיות נזיר וסוטה סה"כ 42 (7 פעמים 6) פסוקים, בחלוקה שוה – 21 (6 במשולש) פסוקים לכל נושא, בסוד "אהיה אשר אהיה" (שמות ג, יד). החלוקה ל-6 בולטת גם בקרבנות הנשיאים, כאשר בכל נשיא יש 6 פסוקים – סה"כ 72 פסוקים. 48 משלימים ל-120 (6 פעמים 20, סוד עשרים וששה העולה – לפי חלוקת המלים – **כתר תורה**, סוד שם הוי" ב"ה, כנודע), סוד 120 צירופי שם אלהים, המתחלקים ל-72 ו-48 כנודע (שעה"כ דרושי הפסח דרוש א). ל-120 (משולש 15) הפסוקים הללו מצטרפים עוד 56 (יהלום 7) להשלמת 176 פסוקי הפרשה.

3 היינו חלק אחד מתוך חי, מתוך לו מסכתות בתלמוד בבלי.

4 שתי המסכתות בסדר נשים. עוד לפני מסכת נזיר יש את מסכת נדרים (הנסמכת למסכת כתובות שעוסקת גם בנדרים) ושתייהן שייכות בעצם לנשים (כפי שברור מסמיכות נזיר לפרשת סוטה, כדרשת חז"ל, וכן יסוד מסכת נדרים הוא פרשת נדרים העוסקת בנדרים בת ואשה וכו'). בתחלת פרשת נזיר נאמר "נזר נזיר" (במדבר ו, ב) וכל גדר הנדר הוא להנזיר לפרוש מן המותר. השרשים **נדר** נזר מתחלפים – בחילוף **ד** – והיסוד המשותף שלהם הוא **נר**, שני נרות שמדליקה האשה בליל שבת וחג, ודוק.

5 יש בהפטרה 24 פסוקים, ואם מצרפים אותם ל-176 פסוקי הפרשה, מקבלים מספר שלם – 200 פסוקים. ממוצע הפסוקים הוא 100 וה"כנף" היא 76 (**עבד** שהוא **לא אדם**, למעליותא).

יא שופטים ג, ה.

יב הפלשתים הגיעו מכפתור, המזוהה עם כרתים שבאזור יו.

יג ראה הנרות הללו נר רביעי.

יד ראה סוטה י, א: "ויגדל הנער ויברכהו ה'", במה ברכו? אמר רב יהודה אמר רב שברכו באמתו, אמתו כבני אדם וזרעו כנחל שוטף."

טו סוכה נב, א.

טז ראה סוד ה' ליראיו נספח ג' רישין שבכתר" פ"ג על הקבלת שלשת פירושים כתר (המתנה, נזר-עטרה, סבוב) כנגד שלשת הראשים שבכתר (אמונה, תענוג, רצון), ודוק.

יז ראה אוה"ת קרח עמ' תשכג ואילך; ד"ה "כל פטר רחם" תרכ"ז. וראה גם לקו"ת ואתחנן יא, ב; אמרי בינה שער הק"ש פ"ד. ובכ"מ.

יח נזיר ב, א; סוטה ב, א.

שמשון הוא משיח

דתה, אבל אם
הוא היה עומד
בנסיון הוא היה
ממשיך את
האורות דתה
בכלים דתיקון
ונעשה משיח גם
בתיקון

אם יש שמחה,
למה צריך גם
פנימיות? השמחה
היא העיקר

עזרא דורש את הסמיכות,
באופן אחר – תסתכלו
שם^ט).

שמשון לא מצליח
לגמרי להשמד מהיצר
הרע שלו – שה' רוצה
שיהיה לו! – אבל כל
עוד הוא שומר על הנזירות
שלו הוא שמור ויש לו
גבורה. "הוא יחל להושיע
את ישראל", וכנראה אם
הוא היה עומד בנסיון הוא
גם היה ממשיך להושיע
את ישראל. באמת, גם
במותו הוא עשה ישועה
גדולה בישראל^כ, אבל אם
היה עומד בנסיון כנראה
היה גם גומר להושיע את

ישראל ונעשה משיח. שמשון הוא משיח דתה^{כא},
אבל אם הוא היה עומד בנסיון הוא היה ממשיך
את האורות דתה בכלים דתיקון ונעשה משיח
גם בתיקון. שמשון הוא היחיד שנקרא על שם
קונו^{כב}, על שם "שמש ומגן הוי' אלהים"^{כג} (נושא
עיקרי בשער היחוד והאמונה, פרק שמתחילים
ממחר^{כד}) – שמש ומגן" נותריקון שמשון, כמו
שודאי הסברנו בעבר^{כה}.

שמחה ופנימיות – המתקת היצר הרע

מברכים בשבועות שנוכה לקבל את התורה
בשמחה ובפנימיות, כמו שדברנו גם השנה

יט ראב"ע ה, לא.

כ שופטים טז, ל.

כא ראה בראשית רבה צח, כ ומבואר באריכות בליקוטי
אמרים (לרבי צדוק הכהן מלובלין) אות טז (ובכ"מ בספריו).
וראה גם סוד ה' ליראיו ש"ט פ"ו.

כב סוטה י, א.

כג תהלים פד, יב.

כד פ"ד.

כה ראה שבעים פני חן פן כח.

באריכות^{כו}. אם יש שמחה, למה צריך גם פנימיות?
השמחה היא העיקר – "שמחה פורצת גדר"^{כז}
– ואם משהו שמח מה צריך יותר מזה (ר' רק
לשמוח יש)? השמחה היא הבינה, ועל הבינה
נאמר "מינה דינן מתערין"^{כח} – מהשמחה
יכולה לצאת יניקה לחיצונים, ובעצם היא המקור
העליון של היצר הרע. פנימיות החכמה היא
בטול, אין, ואין הוא קדושה, כולה "קדש להוי'
[בחכמה]"^{כט}. השמחה היא פנימיות הבינה, שהיא
ישל, ומהתפשטות היש יכולות להיות גם תוצאות
לא רצויות.

כשרוצים לצייר משהו שמח מציירים איזה
גוי שיכור מאד שמח... גם שמשון היה טיפוס מאד
שמח. איך אני יודע? כי הוא הרג הרבה פלישתים
– "אני בינה [שמחה] לי גבורה". הוא עושה
זאת עם הרבה כף, הרבה שמחה. הוא לוקח לחי
'(לחיים)' של חמור (חמרדא טבא) והורג אלף
איש^{לא} – הוא ודאי מאד שמח. הבעיה שהוא היה
אחר כך מאד צמא, אך הוא קרא לה' וה' רחם
עליו וברא לו מעין מים חיים, "עין הקורא"^{לב}.
לכן צריך להמתיק את הדינים בשרשם,
במקור של השמחה, ולהכניס את השמחה
בפנימיות. איך? על ידי שמחה של מצוה,
שמכניסה את השמחה לתוך כלים דתיקון, או,
למעלה מזה, על ידי "שמחה בטהרתה"^{לג} –

כו שיעור כ"ד אייר תשפ"ה (נדפס בגליון שבועות).

כז ראה סה"מ תרנ"ז ס"ע רכג ואילך, ובשיחות כ"ק
אדמו"ר מליובאוויטש לרוב. גדר מתחלף ב"גדר (בחילוף
ג"ג באלב"ם ובצורת האותיות), וד"ל.

כח ראה זחר ח"א קנא, א; ע"ח ש"ג פ"ח; שם ש"ד פ"ב.
כט ויקרא כז, לב.

ל ראה שערי אורה (ג'קטיליא) שער י; שער היחוד ריש
פכ"ה; מאמרי אדה"א בראשית עמ' ב, וש"נ.

לא שופטים טו, טו.

לב שם פסוק יט. "הקורא" עולה "עין יעקב" (דברים לג,
כח), היינו שמשון זכה ב"עין הקורא" לעין עין יעקב. סוד
"עין בעין יראו" (ישעיה נב, ח), בחינת משיח. "עין יעקב"
ועוד "עין הקורא" עולים יג (חן במ"ק) פעמים חן, שמשון
(יב פעמים חן) ועוד חן אחד, חן עתיק יומין (א"יב פעמים
חן, ודוק).

לג שיחת כי תצא י"ד אלול תשמ"ח. וראה לשון אדה"ז
בתניא פכ"ו ("לטהר לבו מכל עצב").

אז קרוב לאלפיים שנה לא היה תבלין ליצר הרע, אנשים נפלו ביצר בלי עצה. נכון שגם התורה קדמה לעולם אלפים שנה^מ, אבל "בראתי לו תורה" הכוונה למתן תורה, כשה' ברא-גילה את התורה בעולם. צריך לומר שגם ה"בראתי יצר הרע" מתחיל במתן תורה. איזה יצר הרע? היצר הרע של ה"גדול מצווה ועושה"^{מא} – ברגע שיש מצוה, היא מעוררת בי (בנפש הבהמית שלי) התנגדות פנימית, יצר הרע לא לקיים אותה.

כתוב שבמתן תורה "בטלה זוהמתו של נחש"^{מב}, התבטל היצר הרע, וממילא גם המות שבא בעטיו. כולם שואלים^{מג} – אם התבטל היצר הרע, איך היה חטא העגל? צריך לומר – משהו שצריך להסביר יותר לעומק – שבטול היצר הרע, "פסקה זוהמתן", היה במקיף, אבל בפנימיות היצר הרע לא התבטל. אדרבא, יש משהו שבמתן תורה שמחזק את היצר הרע.

שוב, יש משהו שדווקא אחרי מתן תורה מתגבר היצר הרע, ואת היצר הרע הזה צריך להכניס ב"חזונו דשמעתתא"^{מד} – צריך לעמוד בנסיון ואז דווקא מכח היצר הרע אפשר לחדש חידושי תורה אמתיים. עיקר היצר הרע הוא היצר של פגם הברית, ועל זה כתוב בתורת שלום^{מה} שמי שאין לו מושג בפגם הברית (בדקות דקות על כל פנים) אין לו חוש בחסידות, וברור שמי שאין לו חוש בחסידות לא יכול לחדש חידושים אמתיים בתורה. פרשת נשא, שנקראת אחרי שבועות, נותנת כח לעמוד בנסיון, לכלול את היצר הרע

המושג של הרבי – שבה השמחה והפנימיות הן אחד^{לד}. איך אני יודע שיש קשר בין שמחה ליצר הרע? שמחה ועוד יצר הרע שוה 928 – "תורה חדשה"^{לה} (וכל שאר הרמזים^{לו}) – זו התורה חדשה של מלך המשיח (אותיות ישמח וישמח) – המתקת היצר הרע בשרשו בשמחה עילאה וד"ל. זוכים לתורה חדשה, לחידושי תורה אמתיים ומשיחיים, על ידי שמכניסים את כל היצר הרע בתוך התורה, בשמחה רבה ועצומה.

"בראתי יצר הרע" במתן תורה

בסיום פרשת נשא בעלי המסורה נותנים סימן – עמוס סימן, עמינדב סימן. על עמינדב קוראים בתוך הפרשה, אז הייתי חושב שהם יקדימו אותו בסימן (גם לפי סדר הדורות עמינדב קודם לעמוס), אבל הם מקדימים את עמוס. באמת עיקר הסוד של 176 הוא המלה נסיון – זהו עיקר המסר ונתינת כח של פרשת נשא – הכח לעמוד בנסיון. נשא לשון נסיון, כמו להרים נס – כשאדם עומד בנסיון הוא מתרומם, מתנוסס. כמו שאמרנו, אם שמשון היה עומד בנסיון עם דלילה הוא היה נעשה המשיח (של עולם התיקון). על איזה נסיון מדובר?

כתוב "בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין"^{לז}. על איזה יצר הרע מדובר? האם מדובר על "כי יצר לב האדם רע מנעריו"^{לט}, "משעה שנעדר ממעי אמו"^{לז}? קצת קשה להגיד ככה, כי

לד היינו סוד עולם העקודים, שמעל השבירה והתיקון (סוד שם עב, כנודע, משרש עב דא"ק שמעליו עב דעולם המלבוש ומעליו עב דבחינת יחיד, והוא בעצם סג ד'עב, שרש הבינה-שמחה בכל דרגה), וד"ל.

לה התוועדות י"ט כסלו ו"זאת חנוכה" תש"פ.

לו ראה התוועדות ליל חמשה עשר באב תשס"ז.

לז קידושין ל, ב.

לח בראשית ח, כא.

לט רש"י שם.

**זוכים לתורה
חדשה, לחידושי
תורה אמתיים
ומשיחיים, על ידי
שמכניסים את כל
היצר הרע בתוך
התורה, בשמחה
רבה ועצומה**

מ ויקרא רבה יט, א; מדרש תהלים צ; מדרש שמואל פ"ה.

מא קידושין לא, א.

מב שבת קמו, א.

מג ספר גרשין אות צא; חסד לאברהם מעין ז נהר כח. ועוד.

מד זהר ח"א קלח, א (במדה"נ).

מה תורת שלום אור לכ"א כסלו תער"ג.

בתוך המקור שלו – השמחה – ומתוך כך לחדש "תורה חדשה".

"בעיני נמי 'לכם'"

רב יוסף שמח מאד בעצרת, אמר שלימוד

התורה מבדיל אותו מכל

שאר ה'יוסף' שבשוק^{מו}.

הוא היה עוור, ואמר

שישמח אם משהו יגיד לו

שעוור פטור מן המצוות,

ובכל זאת הוא מקיים

אותן בגדר "אינו מצווה

ועושה". אבל אז אמרו,

וזה ההלכה, ש"גדול מי

שמצווה ועושה", כי הוא

צריך להתגבר על היצר

יותר. אז רב יוסף, למרות שהחג שלו הוא עצרת,

אומר ש"הכל מודים בפורים דבעינן נמי 'לכם'"^{מו}

– כנראה בפורים, כאשר "לא ידע בין ארור המן

לברוך מרדכי"^{מז}, כולם שוים, גם העוורים וגם

הפקחים. למרות שהחג שלו הוא עצרת, בסוף

הוא מדבר דווקא על פורים...

בכל אופן, כל זה נמצא בסוגיא שהיסוד שלה

הוא "אמר רבי אלעזר הכל מודים דבעצרת בעינן

נמי 'לכם'", ובהמשך "אמר רבה הכל מודים

בשבת דבעינן נמי 'לכם' ו"אמר רב יוסף הכל

מודים בפורים דבעינן נמי 'לכם'". "לכם" היינו

שמחת הגוף, יצר הרע (היצר של החלק התחתון

שבאדם – רע לשון מלרע, כנודע – "דירה

בתחתונים"^{מח} דווקא). יש שלשה "לכם", שלש

שמחות גופניות של "לכם" – אכילה, שתיה,

משגל (ר"ת **אמש**, שלש האמות של ספר

יצירה^{מט}) – והם שייכים לשלשת המאמרים

הללו: "הכל מודים בעצרת דבעינן נמי 'לכם'"

היינו אכילה, הפשט הכי פשוט של "לכם", תיקון

מו פסחים סח, ב.

מז מגילה ז, ב.

מח תנחומא נשא טז; תניא פל"ו.

מט ספר יצירה פ"א מי"ג.

החטא הראשון של אכילה מעץ הדעת טוב ורע^ג.

"הכל מודים בשבת דבעינן נמי 'לכם'" היינו עונות

תלמידי חכמים^{נא}, יצר הרע של משגל (תיקון

של פנימיות חטא אדם וחווה, שהקדימו את

הזיווג ליום ששי ולא המתינו לשבת^{נב}). למרות

המצוה לענג את השבת גם במאכל ובמשתה^{נג},

זהו לא העיקר בשבת^{נד}, אלא דווקא ענג היחוד

– שבת הוא כולו יום של יחודים, למעלה

ולמטה (בסוד "גִּלְתָּ עֲלִית" ו"גִּלְתָּ תַּחְתִּית"^{נה},

לשון גילוי, הלעומת-זה של גילוי עריות, וד"ל),

יחודי "מחציו ולמעלה 'אלהים'" (בתפלה ותורה

ורוב שירה וזמרה) ויחודי "מחציו ולמטה 'איש'"

(בעונות ת"ח בקדושה ובטהרה ובשמחה)^{נו}. "הכל

מודים בפורים דבעינן נמי 'לכם'" היינו השתיה

– "ימי משתה ושמחה"^{נז} כשהשמחה היא

במשתה היין דווקא^{נח}, "אין שמחה אלא ביין"^{נט}

(שעל ידיו מקיימים את מצות היום ב"עד דלא

ידע"), ודוק היטב.

אכן, "לכולי עלמא בשבת נתנה תורה"^ס

ובשבועות מתעורר גם היצר של המשגל. אמנם

ג ופירוש פנימי בסוד "עץ הדעת טוב ורע" – "עץ הדעת טוב" היינו הדעת של היצר הרע לדעת מה טוב, כדי למנוע את האדם מללכת בדרך הטובה לו באמת (היצר הטוב לא צריך לדעת את הטוב, הוא נמשך אליו בטבעו ובדרך ממילא, ודוק), ו"עץ הדעת... רע" היינו הדעת של היצר הטוב לדעת ממה להתרחק, מה רע לו. והוא ממש כפי שכתוב בס"י (ספר יצירה פ"ו מ"ד): "הטוב מבחין את הרע והרע מבחין את הטוב", וד"ל.

נא בעוד לפי האריז"ל ברוב החגים אין זיווג בגשמיות (פע"ח שער חג המצות פ"א; שער תפלות ר"ה פ"ז; שער הלולב פ"ח).

נב ראה ראב"ע על בראשית ג, ו. וכמוכח בחז"ל (בראשית רבה כא, ז; ויקרא רבה כה, ב) שהאיסור היה לשלש שעות בלבד.

נג ראה שו"ע אדה"ז או"ח רמב, א"ג. וש"נ.

נד וראה אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ז עמ' יח. וכך מבאר בשיחת יום שמחת תשט"ז.

נה שופטים א, טו.

נו דברים רבה יא, ד.

נז אסתר ט, כב.

נח המן חזר מהמשתה "שמח וטוב לב" (אסתר ה, ט) – שמח מהיין וטוב לב מהאוכל הטעים, וד"ל.

נט פסחים קט, א.

ס שבת פו, ב.

לכן "לכולי עלמא

בשבת ניתנה
תורה", עם הזיווג
העליון והתחתון
שבה ("חציו לה"
ו"חציו לכם",
"מחציו ולמעלה
אלהים" ו"מחציו
ולמטה איש")

שהוא כספירת שבעה נקיים של אשה, מתוך הגעגועים לזיווג שיבוא. התחושה העיקרית של מתן תורה היא שמחת חתן וכלה – "ביום חתונתו"^{טז} זה מתן תורה"^{טז} (וכידוע באגרת הבעל שם טוב^{טז} היינו יחוד אלקות ממש, כאשר הנמשל מתלבש לגמרי במשל) – ולכן "לכולי עלמא בשבת ניתנה תורה", עם הזיווג העליון והתחתון שבה ("חציו לה" ו"חציו לכם", "מחציו ולמעלה אלהים" ו"מחציו ולמטה איש", כנ"ל). כלומה, יש דגש עיקרי על בירור והעלאת יצר (שמחת) הזיווג (העליון, המשתקף בזיווג התחתון).^{טז}

ושוב, כמו שאמרנו, את כל התעוררות היצר שיש בשבועות צריך להכניס לתוך התורה ולחדש מתוך כך חידושים של "תורה חדשה" – וזהו הסוד של שבת נשא (סוד "שלם וחצי"^{טז}: שבת עולה ב"פ נשא, יהלום הוי' – יחוד השלם-הנשמה והחצי-הגוף, וד"ל), שבאה אחרי שבועות.

טז שה"ש ג, יא.

טז תענית כו, ב.

טז נדפסה בריש כש"ט.

ע ידוע הרמז מרבי מרדכי מנדבורנא (מאמר מרדכי פסחים) – שהרבי אהב להביא (ליל ב' שבועות תנש"א ועוד) – ש"נמי לכם" עולה קץ (נמי עולה ק' ולכם עולה פ). וכאן יש לומר שהיינו קץ לקץ (לאחר שכלו כל הקצין) – תאות המשגל היתה עד כה בבחינת "קצתי בחיי" (בראשית כז, מו), מוקצה מחמת מיאוס, וה' שם לכך קץ, כאשר "את רוח הטומאה אעביר מן הארץ" (זכריה יג, ב). ה' מעביר את רוח הטומאה מהארץ לשמים, ושם היצר מתמתק בשרשו, בשרש השמחה של הקדושה. לכן שבועות נקרא עצרת, לשון סוף-קץ, כאשר ה"למעלה למעלה עד אין קץ" הופך גם ל"למטה מטה עד אין תכלית" (ע"פ תקו"ז תקון נד (צב, א). הובא והתבאר באריכות בהמשך תרס"ו ד"ה "ויוולך הוי'". וראה גם המשך "באתי לגני" תש"י אות יב ואילך) – אין יותר לא קץ ולא תכלית, וד"ל – כאשר רוח הטומאה עולה מעלה מעלה, מהארץ לשמים, ורוח טהרה יורד מטה מטה, משמים לארץ, וד"ל.

עא ראה אמרי שפר ח"ג.

בליל שבועות עדיין חלה עלינו מצות פרישה, אך עם מתן תורה נאמר "שובו לכם לאהליכם"^{טא}, ה"לכם" של משגל, כאשר כולם שבו כציווי ה' לקיום העולם ולשמחת הגוף – דבר שמחה שהוא דבר מצוה – ורק משה רבינו, לו נאמר "וזאתה פה עמד עמדי"^{טב}, נשאר רציני-פנימי. מן הסתם לא חזרו לעסוק בתשמיש בפועל ביום, אלא רק

בלילה שאחרי, אך כבר ביום היה השחרור מהפרישה, מיד אחרי קבלת התורה, וממילא התעוררות היצר הרע^{טג}. יתר על כן, בזהר – שגם קוראים בתיקון ליל שבועות – מוסבר^{טד} בענין "וספרתם לכם"^{טה} (ומבואר בדא"ח^{טו} שצריך להאיר – "וספרתם" לשון הארה – את ה"לכם", כולל כל פירושי "לכם" הנ"ל)

סא דברים ה, כו. וראה שבת פז, א שהיינו החזרה לקיום פו"ר.

סב שם פסוק כז.

סג בשביעי של פסח כלל לא נאמר "לכם" (וראה לקו"ת צו יג, א) – אין יצר הרע, שנתבער עם החמץ, ויש רק בטול של יצר הטוב. בשבועות מביאים את שני הלחם מן החמץ והיצר הרע מתחיל לקום לתחיה. ממילא, בעוד בפסח לא נזכרת בתורה בפירוש שמחה (ראה פסיקתא דרב כהנא נספחים אות ב), בשבועות כבר יש שמחה גלויה, הנזכרת פעם אחת (דברים טז, יא). שיא השמחה הוא בשמיני עצרת – סיום חג הסוכות, בו נאמרה שמחה שלש פעמים (ויקרא כג, מ; דברים טז, יד-טו) – "עצרת תהיה לכם" (במדבר כט, לה). "עצרת" היינו סוף הפרישות המגבילה, שמחה פורצת את כל הגדרים; "תהיה" בהויה מתמדת, טבע שני עצמי, מודעות יהודית טבעית לגמרי של יצר הרע מתוקן, ששרשו מעל ליצר הטוב (וכן "תהיה" בגימטריא יעקב רחל, הזיווג השמח ביותר, כידוע מרבי דוד מלעלוב שגבר מתאהב דווקא באשה שמחה, ולא באשה עצובה, ולכן התאהב יעקב ברחל – בחורה שמחה ועליזה, המעוררת מאד את היצר – ולא בלאה הבקינית); "לכם", ה"עצרת", הכח לעצור את כל המגבלות, תהיה "לכם", תתלבש דווקא בתוך היצר הרע המתוקן (בעוד ב"עצרת להוי' אלהיך" אין "תהיה", וד"ל).

סד זהר ח"ג צז, א ואילך (ברע"מ).

סה ויקרא כג, טו.

סו ראה לוח "היום יום" י' אייר (ומקורותיו), ובכ"ד בספרי חסידות.

ממסירות נפש לאהבת ישראל

קיצור מהלך השיעור

שיעור קצר הדורש את שמו של אחרון הנשיאים – **אחירע בן עינן** – ומסביר מה **התהליך** שעוברים בחיי האדם ובתקופות העולם **ממסירות הנפש** של נחשון בן עמינדב **לאהבת ישראל** של אחירע בן עינן. קצר ומתוק.

עולה "רע בטוב", בכל רע יש טוב ובכל טוב יש רע^א, סוד עולם התמורות^ב, כאשר בסופו של דבר "הרע כסא לטוב"^ג, וד"ל).
בכל אופן, עניתי לו שאחירע הוא מלשון אחי ורעי ("למען אחי ורעי"^ד). **נפתלי** הוא **נפת**-

גילוי האצילות בבי"ע, למעלה מזמן ומקום בתוך זמן ומקום (ראה שעה"ה"א שם), היינו ממש טוב ברע. נמצא שזמן ומקום היינו רע, ואכן **זמן ומקום** עולה **אחירע**! נמצא, כפי שעוד יתבאר, שרע היינו מטה – עולמות התחתונים בי"ע, בהם הרגשת היש שהוא רע, אך דוקא רע זה הוא כסא לטוב, וד"ל.

ה צרור המור ר"פ חיי שרה. הובא בכ"מ בדא"ח. ראה לדוגמה מאמרי אדה"א בראשית ח"א עמ' קצב.
ו כאמור באיסור תמורה: "לא יחליפנו ולא ימיר אתו **טוב ברע** או **רע בטוב** ואם המיר ימיר בהמה בבהמה והיה הוא ותמורתו יהיה קדש" (ויקרא כז, י).
ז כש"ט (קה"ת) אותיות כו וזע. ראה **סוד ה' ליראין** שער "הרע כסא לטוב". וראה גם **אמונה ומודעות** מאמר "עיקרי האמונה של פנימיות התורה" עמ' רה; **תום ודעת** מאמר "שני השערים" הערה פא.
ח תהלים קכב, ח.

אחירע בן עינן – להפוך את הרע לרע

קראנו השבת על שנים עשר הנשיאים. הנשיא האחרון, נשיא נפתלי, הוא אחירע (בן עינן)^א. מישהו שאל אותי היום – איזה שם זה 'אחירע'? אחירע? הוא נקרא על זה שם זה שהוא אומר שאחיו הוא רע?!

קודם כל נשים לב שאחירע בגימטריא **טוב** ברבוע, אז ודאי שהוא טוב מאד (**טוב** ברבוע עולה "[בראשית] **ברא אלהים**"^ב – "והנה טוב מאד"^ג – אך גם עולה "**טוב ברע**"^ד שממילא

נרשם (מהזכרון) ע"י איתאל גלעדי. ליל שבת נשא תשפ"ה – כפ"ח.

- א במדבר ב, כט.
- ב בראשית א, א.
- ג שם א, לא.

ד "**טוב ברע**" בהכאה פרטית (ט פעמים ב, ו פעמים ר, ב פעמים ע) עולה 1358, "**ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד**" (יומא פ"ג מ"ח (ועוד); פסחים נ, א), היינו יחודא תתאה (זהר ח"א יח, ב; תניא שער היחוד והאמונה פ"ז).

הוא אוהב את הרשע בדיוק כמו את הצדיקים, בסוד "זה השער להוי' צדיקים יבאו בו"^א (רשע ר"ת רבונו של עולם, העולה "חלק אלוה ממעל ממש"^ב, הקיים בכל יהודי באשר הוא).

אחידע הוא בן עינן, אותיות עניני – הדור ה־מה (ממוצע כל אות ב־עניני) לאברהם אבינו^{טו} בדברי הימים^{טז}, שמו של משיח^{יז} – הרומז לאמור על ביאת המשיח (באופן של "זכו"^{יח}) "וארו עם עניני שמיא"^{יט}. והוא אותיות ענין – הרומז לעולם העשיה^כ, שכעת רובו רע^{כא}. נודע מהמגיד ממעזריטש שרע הוא לשון מטה^{כב} (כמו במלה מלרע), אחידע בן עינן אומר גם למי שנמצא בשפל המדרגה 'אחי', ומגלה שזו "ירידה צורך עליה"^{כג}, ממלרע למלעיל, בגימטריא עינן.

מחסירות נפש לאהבת ישראל

"נעוץ סופן בתחלתן"^{כד}, ויש קשר בין

יג תהלים קיח, כ.
יד תניא פ"ב (ומופיע כן בשפע טל, הקדמה בן מאה שנה).
ע"פ איוב לא, ב.
טו י"ה דורות של עליה עד שלמה (שמות רבה טו, כו. ראה זהר ח"ב כט, א. ובכ"מ). י"ה דורות של ירידה עד לגלות ועוד י"ה דורות של עליה (שאין אחריה ירידה) עד למשיח, כנודע (ראה לדוגמה **מבחר שיעורי התבוננות** ח"ז עמ' 228 ואילך; **שיעורים בסוד ה' ליראיו** ח"א עמ' רמח. ובכ"מ).
טז דברי הימים"א ג, כד.
יז תנחומא תולדות פי"ד; ת"י עה"פ.
יח סנהדרין צח, א.
יט דניאל ז, יג.
כ בסוד שנא' קנין' בנין' מנין' ענין' כנגד א"ק' אצילות' בריאה' יצירה' עשיה' (ראה **אשא עיני** מאמר "מה רבו מעשיך הוי'" פ"ג ובהערה סד), וד"ל.
כא ע"ח שמ"ז פ"ד; שמ"ט פרקים ג'ו.
כב אור תורה בראשית ז; ראה קסט.
כג לקו"ת בהר מא, א ע"פ מכות ז, ב. ובכ"מ. ראה **אמונה ומודעות** מאמר "עיקרי האמונה של פנימיות התורה" עמ' רד; שיעורי כ"כ"א חשון תש"פ (והבאים אחריהם).
כד ספר יצירה פ"א מ"ז.

ליט, השבט עם הכי הרבה מתיקות, כאשר עיקר המתיקות בעבודת השי"ת הוא אהבת ישראל – אחידע!

אחרי ההקדמה הזו, אפשר גם לחזור להוה-

אמינא, ולפרש אחידע שהוא אומר 'אחי' – כמו שהיום פוגשים מישהו, מחבקים אותו ואומרים לו 'אחי' – גם למי שהוא רע. שני הפירושים קשורים – גם כשהוא רע הוא רע^א (ואפשר אפילו לומר שככל שהוא יותר רע הוא יותר רע, יותר צריך לקרב אותו ולהתאמן באהבה שלו). **אחידע** מגלה שגם הרע הוא טוב – "טוב מאד", טוב ברבוע.

אחי רע – שאומר 'אחי רע',

ובכל זאת הוא אחי ואני אוהב אותו מאד – הוא נשיא **נפתלי**^ב, (אותיות **נפתלי**), בגימטריא **רשע**.

ט במדבר רבה יד, י.

י כאשר עושים סדרה מאותיות אחי – 1, 8, 10 – יש בסדרה רק עוד אבר חיובי אחד, 7, כך ששך האברים החיוביים בסדרה עולה 26, שם הוי' ב"ה – במקום שיש 'אחי' יש השראת שכינה. באותיות, ארבעת האברים החיוביים יוצרים את המלה **אחזי**, כמו בפסוק "קָלָם אֶחָדִי קָרַב מִלְמָדִי מִלְחָמָה אִישׁ חָרָבִי עַל יָרְכוֹ מִפֶּסֶד בְּלִילֹת" (שה"ש ג, ח) האמור בששים הגבורים אשר לשלמה ("מלך שהשלום שלו", הרומזים גם לששים הגיבורים תלמידי הבעש"ט). החרב החגורה על הירך מיוחד הלילות היא שמירת הברית. כלומר, באמירת "אחי" **לחבר** (אותיות **חרב**) כורטים את ערלת הלב בחרב פיפיות ומתקנים את הברית בין החברים, וד"ל.

יא פתח הוא ניקוד החכמה וצירה הוא ניקוד הבינה (תקו"ז ע (קכט, איב)). דווקא בבינה נמתקים הדינים בשרשם (שענה"ק קידוש ליל שבת דרוש א, ובכ"מ), וגם מה שמצד ראית החכמה הבטול – במבט ראשון (פתח פתיחה) – הוא רע, בהיותו יש ודבר נפרד, נמתק מצד שמחת הבינה, שיש בה כח להבין ולקרב גם את היצר הרע (וראה עוד בשיעור מיום השבת שנדפס בגליון). על ידי התבוננות הבינה מתקיים "התבוננת על מקומו ואינו [רע כבתחילה] (תהלים לז, י, וראה לקו"מ רפב) עד שהוא הופך להיות רע, פושט **צורה** (לשון **צירה**) ראשונה דתהו ולובש **צורה** חדשה של תיקון, וד"ל.

יב גדולי שבט נפתלי – **נפתלי אחידע דבורה ברק** (ברק יוצא מדבורה, ועל השירה שלהם נאמר "נפתלי אלה שלחה הלחן אמרי שפר") – עולים 1378 משולש 52 ("הוי' הוי'").

בחור יכול לקפוץ לים, אבל ליהודי זקן (אפילו בגיל העמידה) זה פחות מתאים... הוא צריך לבטא את מסירות הנפש שלו באהבת ישראל שלו

יש כאן סדר שנכון גם בחיים וגם בהיסטוריה בכלל: מסירות הנפש של נחשון היתה בים, שם ה' התגלה לנו "כבחור עושה מלחמה"^{לב} – תקופה של בחרות. ימי הבחרות הם ימים של מסירות נפש גלויה. אבל אחר כך **מתבגרים (מתגברים עוד, התגברות החסדים^{לג})**, מתמתקים – מה שמתחיל כבר מהחתונה – והכיוון הוא אהבת ישראל. בחור יכול לקפוץ לים, אבל ליהודי זקן (אפילו בגיל העמידה) זה פחות מתאים... הוא צריך לבטא את מסירות הנפש שלו באהבת ישראל שלו – מסירות נפש לאהוב כל יהודי. זו העבודה בסוף.

כאשר מכוונים את "שית אלפי שנין" ^{לד} כנגד יב השבטים – 500 שנה לכל שבט, לפי סדר הנשיאים – 500 השנה האחרונות הן כנגד נפתלי. מהבעל שם טוב ואילך נמצאים בתקופה הזו, בה את מסירות הנפש עצמה צריך להלביש באהבת ישראל (בסוד מאין – אהבת ישראל בתוך מסירות נפש, היינו פנימיות מסירות נפש – "והחכמה [אהבת ישראל עולה אהבה פעמים חכמה] מאין תמצא"^{לה}, "מאין יבא עזרי"^{לו}, וד"ל).

הנשיא הראשון והנשיא האחרון^{כה} – "הכל הולך אחר הפתיחה"^{כו} ו"הכל הולך אחר החיתום"^{כז}. הנשיא הראשון – מלך-נשיא הנשיאים (הנמלך ביששכר אחיו^{כח}, המשיא עצה להקריב את קרבנות הנשיאים^{כט}) – הוא נחשון^ל בן עמינדב, אשר קפץ לים במסירות נפש שבזכותה נקדע הים^{לא}.

אם כן, המעלה הגדולה של הנשיא הראשון היא מסירות נפש והמעלה הגדולה של הנשיא האחרון היא אהבת ישראל.

כה נחשון אחירע עולים 703, משולש 37 (יחידה), סוד "ישמח משה", משה-משיח (עליה מהיות משה כפולת 23, חיה, ל"ז, מדרגת יחידה של משיח, "הוא גואל ראשון והוא גואל אחרון", ועד"ז נחשון הוא חי פעמים חיה ועל ידי אחירע הוא עולה לכפולת יחידה), ודוק.

כו ע"פ פרקי דרבי אליעזר פמ"ב.

כז ברכות יב, א.

כח כאשר יששכר יזון מזבלון, בגימטריא המלך – הוא הממלא את אוצרות המלך.

כט ספרי במדבר קנח (הובא ברש"י על במדבר ז, יח).

ל נחשון הוא נחש קטן (עם סיומת ההקטנה, כמו שמשון – שמש קטנה – עליו קוראים בהפסרת נשא, ועד"ז גרשון בתחלת הפרשה, אישון, עליון, תחתון, ראשון, אחרון, וגם אילון הזבולני) – דווקא לקטנים נושאים ראש והם המסוגלים לעמוד בנסיין, וד"ל.

לא סוטה לו, ב"לז, א; מכילתא בשלח פרשה ה.

מתקדמים ביחד!

כתב-עת חסידי מעט תלמידי הרב יצחק גינזבורג שליט"א

הצטרפו לעת:

מנוי שנתי (ארבעה גליונות) – 100 ₪ גליון בודד ללא מנוי – 30 ₪

צרו קשר: 055-961-2637, או בדוא"ל: ozby208770@gmail.com

בקרוב באתר שלנו לטעימות מתוקות: mitkadmin.org

תורת הנפש • המהפכה הרביעית • מלכות ישראל • זוגיות • חינוך • תורה ומדע • פנימיות ההלכה • תקציר שיעורי הרב • ביקורת ספרים

ניגון

600 | כ"ה שבט תשפ"ה

הולך ומאיץ בכל חזרה

המתקת הדינים באין

קיצור מהלך השיעור

המאור עינים לפרשת נשא עוסק ביסודות החסידות – הבנת **התכלית הטובה של היסורים**, **כח הצדיק להמתיק את הדינים**, **נפילת הצדיק והתפלה על השכינה**. בתורה זו מתייחס רבי **נחום מטשרנוביל** בפירושו לרבתי, **הבעל שם טוב והרב המגיד ממעזריטש** – מצטט את תורותיהם ומסביר את עבודתם – ומשתף גם בנסיונו האישי בהמשכת **"ישועת ה' כהרף עין"** ממקור המתקת באין.

יסורים מרפאים

על פתיחת הפרשה – **"נִשָּׂא אֶת רֹאשׁ בְּנֵי גְרִשׁוֹן גַּם הֵם לְבֵית אֲבֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם"**^א – שואל בעל המאור עינים בדרוש הראשון שלו: **"התורה היא נצחית ושייכה בכל זמן דאם לא כן היה ח"ו רק סיפורי מעשים שהיו בזמן קדום ואם כן למה נקראת תורה מלשון הוראת דרך שהיא מורה ומלמדת אותנו דרך ה' ומה הוראת דרך יש כאן?"**. שם הוא מסביר ש"בני גרשון" הם "אותיות שנפלו ונתגרשו" משרשן וצריך לקיים בהן **"נשא את ראש"** ולשאת-להחזיר אותן לשרשן.

זהו הרקע לדרוש השני שלו בפרשה, אותן

הוא פותח – כדרכו – בהסברת פסוקים ועינים אחרים:

או יאמר, ותחלה נבאר פסוק (שמות טו, כו) כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאך, ופירושו רז"ל (סנהדרין קא). ואם אשים אני ה' רופאך, והקשו המפרשים הלא העיקר חסר מן הספר, שאינו כתוב ואם אשים. וגם פסוק (תהלים קיח, יח) יסור יסרני וגו'.

כי הנה השי"ת שולח יסורים להצדיק מפני שהוא תקוע עדיין איזה דבר מה בהשכירה, לכן שולח לו יסורים כדי להוציאו מהשכירה.

השבירה – מקור החולי והמיתה, "רגליה ירדות מות"^ב – היא מקור מציאות העולמות התחתונים, הנפרדים מהאחדות האלקית. אם

נערך ע"י איתאל גלעדי. אור ל"ד אייר פ"ו – הקלטה.

א במדבר ד, כב.

ב משלי ה, ה.

אם הצדיק אינו

נמצא באופן שלם

– בכל כוחות

נפשו ואברי גופו

– בעולם התיקון,

עולם האצילות,

הרי שחלק ממנו

עדיין אחוז תקוע

בשבירה

במלך מלכי המלכים, ולקיים את כל התורה בקבלת עול.

ה' באהבתו שולח יסורים כדי להוציא מהשבירה את מי שנפל לבחינת מות, שהוא בעצם כל מי שלא הגיע לדרגה בה נאמר בו בפירוש ש"לא מת":

כי הנה אף שהוא צדיק אפשר להיותו עדיין מעט בהשבירה. שהרי אמרו רז"ל (תענית ה'): יעקב אבינו לא מת, ר"ל שלא היה אפילו מעט בהשבירה. ולכן נקרא איש תם (בראשית כה, כז), דהיינו שהוא שלם שאינו בהשבירה כלל, כי דבר שהוא שבור אינו שלם. והנה על יעקב אמרו רז"ל זה, מה שאין כן אברהם ויצחק היו מעט בהשבירה. וכן שאר כל הצדיקים שלא נאמר עליהם שלא מתו.

הייתי חושב שלצדיק אין

שום שייכות מצד עצמו לעולם השבירה – למעט כשהוא יורד אליו לברר בידורים – אך מתברר שמעטים הם הצדיקים שלא שייכים כלל לשבירה, ולרוב הצדיקים האמתיים יש עדיין זיקה לשבירה. וכך, בתוך האבות עצמם, רק על "יעקב איש תם" נאמר ש"לא מת", בעוד לאברהם ויצחק היתה שייכות לשבירה (ולכן מאברהם יצא ישמעאל ומיצחק יצא עשו, ורק יעקב – "הבחיר שבאבות"^ט – "מתו שלמה"). במושגי ספר התניא^ג, זהו ההבדל בין "צדיק גמור", "צדיק וטוב לו", שכבר אין לו שום זיקה לרע (הרעוע־השבור) ל"צדיק שאינו גמור", "צדיק ורע לו", שעדיין משהו ממנו שייך לרע־לשבירה. כאשר הכלי אינו שלם, יש בו חלק שבור, חסר ממילא גם האור שממלא אותו – אור אחדות ה'. אהבת ה' של הצדיק הזה

הצדיק אינו נמצא באופן שלם – בכל כוחות נפשו ואברי גופו – בעולם התיקון, עולם האצילות, הרי שחלק ממנו עדיין אחוז תקוע בשבירה. כדי לשחרר אותו מהאחיזה ב"יש ודבר נפרד" של העולמות התחתונים, ולהביאו לאין של עולם האצילות, עולם האחדות האלקית, שולח לו ה' יסורים של אהבה:

וזהו יסור יסרני יה, שיה הוא עולם האהבה, ור"ל שהש"י שלח לו יסורים מעולם האהבה, ומפני מה, ולמות לא נתנני, ר"ל כדי להוציאני מהשבירה שהיא בחינת מות, כי מאן דנחית מדרגיה קרי ביה וימת (וזהר ח"ג קלה:).

בפסוק היסורים מופיע דווקא שם י"ה, השייך למוחין, שהוא שם של אהבה. י"ה,

חכמה ובינה, הן "תרין ריעין דלא מתפרשין לעלמין"^ג, שיש ביניהם תמיד "אהבה ואחוה שלום ורעות". דווקא במוחין דגדלות יש תמיד אהבה, התקשרות, חבור ויחוד מתוך אהבה עזה (כפי שמוגדרת בתניא האהבה השכלית^ד). ובכלל, היחס בין "הנסתרת להוי' אלהינו", י"ה, ל"והנגלת לנו ולבנינו לעשות את כל דברי התורה הזאת"^ה, הוא על דרך הפסוק "תוכחת מגלה מאהבה מסתרת"^ו – עיקר "הנסתרת להוי' אלהינו"^ז הוא האהבה המסותרת בלב כל ישראל (שכלולה בה גם יראה^ח, אך כטפלה לאהבה) ועיקר "והנגלת לנו ולבנינו לעשות את כל דברי התורה הזאת" הוא היראה, שלא למרוד

ג ראה זהר ח"ג רצ, ב; זהר ח"א קכג, א.

ד תניא פ"ג. וראה באריכות שיעור מוצאי י' תמוז (נדפס בגליון שפטים) תשפ"ג.

ה דברים כט, כח.

ו משלי כז, ה.

ז ראה תניא פמ"ד.

ח תניא פי"ח ופכ"ה.

ט ע"פ בראשית רבה עו, א.

י ויקרא רבה לו, ה. וראה פסחים נו, א.

יא תניא פי"א.

עליונה על מעשי התחתונים. דוגמה לכך היא קטרוג השטן בתחלת ספר איוב, אותה מקבל ה' – עד גבול מסוים – כדי לתקן את איוב בסופו של דבר. שרש הדינים הוא בבינה, ש"מסטרסא דינין נפקין" (בעוד ש"אורייתא מחכמה נפקת"^{יג} כולה "תורת חסד"^{יד}, ללא כל דינים). הדינים יוצאים מחיצוניות הבינה, וכדי להמתיקם צריך הצדיק להתייגע – עד כדי מסירות נפש – להעלות את הדינים לפנימיות הבינה, בה הם נמתקים. בעבודת ה', ההעלאה מהחיצוניות לפנימיות היא ההבנה שהחלק שאחוז בשבירה הוא חלק שבו גם הצדיק הוא 'חיצון' ועליו להפנים-להצניע אותו, שיהיה נקי מכל 'שוויץ' של ישות חיצונית (הדוחקת את רגלי השכינה^{טו}). כאשר ההעלאה-ההפנמה הזו מצליחה נמתקים כל הדינים בחסדים שבפנימיות הבינה (הרחמים שברחם האם).

ולפי זה צריך להבין למה אינו יכול הצדיק לעשות לעצמו כך, דהיינו כשיש לו יסורים להעלות הדינים אל הבינה כנ"ל. הגם שאמרו רז"ל (ברכות ה:): אין חבוש מתיר את עצמו מבית האסורים, מכל מקום צריך להבין למה הוא כך. אך הטעם הוא כי אינו יכול לעשות זה רק בדעת, ואיך יעשה כשנוטלים ממנו הדעת והמוחין שלו, לכן אינו יכול לעזור לעצמו כלום. ומטעם זה הוא מצוה גדולה שאחרים יתפללו בעדו ויעלו הדינים כנ"ל. ועוד יתבאר לקמן.

אמנם כחו של הצדיק גדול, הוא יודע כיצד להעלות את הדינים לשרשם ולבטל גזרות, ואף על פי כן כשהצדיק עצמו חולה נאמר בו "אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים" והוא זקוק לעזרה חיצונית. מדוע? בעת הנסיון – דוגמת היסורים – נוטלים מהצדיק את הדעת והמוחין שלו (כפי שמסופר על הבעל שם טוב בזמן מסעו לארץ ישראל^{טז}), ומשום כך הוא לא יכול להעלות את הדינים לשרשם בבינה. לכן, על אף

אינה שלמה, ויש לו עדיין משיכה בלתי-מודעת לרע, כשהסימן לכך שאינו מואס ברע ושונאו בתכלית. בסגנון ימינו, לצדיק שאינו גמור, השייך לשבירה, 'נשבר' מדי פעם – וטוב שכך, כי החוויה ש'נשבר לו', היסורים, היא להעלותו מהשבירה (עד ש"כולי האי ואולי" יזכה להיות צדיק גמור^{יז}). לעומתו, לצדיק הגמור אף פעם לא 'נשבר' – הוא "לא מת" בסוף ימיו, משום שגם כל חייו "לא מת", לא נפל למקום המיתה-השבירה. וזהו כל המחלה אשר שמתו במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאך, ר"ל אף אם אשים הוי לא אשים, כי אני ה' רופאך בהיסורים האלו, שעל ידי זה אני מוציא אותך מהשבירה.

המתקת הדינים בשרשם

והנה הצדיק יש לו יכולת גדול כידוע ממאמרם ז"ל (מו"ק מז:): על פסוק צדיק מושל יראת אלהים, ומי מושל בי צדיק, שהקב"ה נזר גזירה והצדיק מבטל. ואיך הוא מבטל גזירת

השי"ת, הענין הוא כך, כי כל הרעות והיסורים הם דינים, ודינים אינם נתקנין ונמתקים אלא בשרשן (פע"ח שער השופר פ"א), ואיתא בזה"ק (ח"ב סד). בינה מסטרהא דינין נפקין, והצדיק מעלה כל הדינים אל הבינה ושם נתקנין בשרשם.

שרש כל היסורים הוא דינים – בקורת

לצדיק שאינו

גמור, השייך לשבירה, 'נשבר' מדי פעם – וטוב שכך, כי החוויה ש'נשבר לו', היסורים, היא להעלותו מהשבירה

החלק שאחוז

בשבירה הוא חלק שבו גם הצדיק הוא 'חיצון' ועליו להפנים-להצניע אותו, שיהיה נקי מכל 'שוויץ' של ישות חיצונית

יג. זהר ח"ב קכא, א. וראה שם פה, א.

יד. משלי לא, כו.

טו. ראה ברכות מג, ב.

טז. ראה המובא והמבואר באור ישראל ש"ג (וש"נ).

יז. על דרך לשון התניא פי"ד שכולי האי ואולי הבינוני יהיה צדיק (ועל דרך שברשע שאינו גמור אומרים "הלואי בינוני").

כשהצדיק חולה כל מקושריו צריכים בעצמם להתאמץ בתפלה כצדיקים (החל מהתפלה לקבל כח של צדיקים) המעלים את הדינים לשרשם ושם ממתיקים אותם

לפני רשע" (מעין התמוטטות עצבים, ר"ל), לשמור את האדם שלא יתמוטט בשום פנים ואופן^ט, עד שזוכים להגיע לשער הנון, "תספרו חמשים יום"^כ, האמצע הכולל את כל העצם, המתגלה דווקא במתן תורה. "אמא עילאה מקננא בכורסיא"^{כא}, בעולם הבריאה – שיש בו כבר מקור לנפרדות ולישות – ורמט שערי הבינה נוטים לעולמות התחתונים, מקום אחיזת הדינים. גם כאשר כל מדות הלב, מחסד

שבחסד עד מלכות שבמלכות, מתכללות זו בזו ומתעלות להכלל בעבודת ה' (העלאת כל

שבדרך כלל "יפה תפלת החולה לעצמו מתפלת אחרים"^י, דווקא כשהצדיק חולה נדרשת תפלת אחרים עליו. בהיות הצדיק נשמה כללית, שיסוריו נוגעים לכל הדור, מצוה גדולה על כל בני דורו – ובפרט המקושרים אליו במודע – למסור את הנפש בתפלה עבורו. אצל כל אדם כאב החולי הוא בעיקר גופני, אבל אצל הצדיק – בעל המוחין, היודע שהתיקון והרפואה הם קודם כל בעליונים (כדלקמן) – העיקר

הוא כאב הנפילה מכל מדרגותיו, ולכן הוא נזקק לתפלות אחרים עליו. במובן מסוים, כשהצדיק חולה כל מקושריו צריכים בעצמם להתאמץ בתפלה כצדיקים (החל מהתפלה לקבל כח של צדיקים) המעלים את הדינים לשרשם ושם ממתיקים אותם.

ולחבין איך נתקנים הדינים בשרשם, גם מהו הלשון מסתרה דינים נפקין. כי הנה יש חמשים שערי בינה, והמ"ט שערים הם נקראים סטרהא, ושם הוא מקום מוצא הדינים. וזהו צדיק מט לפני רשע (משלי כה, כו), 'מט' הם המ"ט שערים כנ"ל, ששם הוא אחיזת הדינים. אבל בשער הני שהוא נקרא 'אין', שם הוא רחמים גמורים ואין שם דין כלל. ולכן כשמעלים הדינים אל שער האין, נתקנים. כמאמר הבעש"ט נבג"מ כי בדבר שאין לו שטח אינו שייך שביירה.

ביחס לעצם הענין – שהוא האמצע הכולל את הכל, ללא כל נטיה לצדדים (בהגדרות המהר"ל^ל) – מט השערים, עם כל ההתכללות שבהם, הם 'צדדים', בדוגמת "ענפין מתפרדין". הנטיה לצדדים גורמת בסופו של דבר גם לנפילה מטה-מטה ולשבירה. ב"מט ימי הספירה מתייגעים לתקן את המציאות של "צדיק מט

יט וראה באריכות גם ברשימת י"ג אייר תשפ"ו (שטרם פורסמה).

והנה, לחכמי דקדוק לשון הקדש, לרד"ק (בספר השרשים) יש שרש מטט, מה שאין כן לאחרונים (ראה קונקורדנציות שרש 'מוט' ו'נטה') שלדעתם אותן מלים שהרד"ק כולל בשרש זה באות או משרש מוט או משרש נטה (וכן כותב הרד"ק בעצמו, שיתכן כך). בשרש מטט כולל הרד"ק "בל נמוטו פעמי" (תהלים יז, ה; לאותם ספרים שנמצא בהם דגש ביט של "נמוטו", וכן הוא בספרים מדויקים) מטט ("וישב על המטה", בראשית מח, ב) ומטה ("ויהיו תאמים מלמטה", שמות כו, כד). המלה "מט" ("צדיק מט לפני רשע") כלולה לכל הדעות בשרש מוט, וכך גם "מוט התמוטטה ארץ" (ישעיה כד, יט) – ה"התמוטטות" היחידה בתנ"ך (סוד "ארעא אתבטלת" אך לא מתה, סוד "והארץ היתה גוי", תחלת הפסוק השני של מעשה בראשית, בסמוך ל"ארץ", סוף הפסוק הראשון, וכמבואר בספרא דצניעותא, וד"ל). בכל אופן, שרש מטט רומז למלאך מט"ט (מטטרון), "שר העולם" (עולם היצירה, ששם החולי והרפואה), סוד חלוקת ה' של שם הוי"ב"ה לז' ויג והעלאת כל חלק ברבוע, מט (ז ברבוע מט) ויט (ג ברבוע), כמבואר בשם הארז"ל (ילקוט הראובני בראשית אות שט; שער גן עדן אות מ פתח ב). נמצא רמז שסגולת מלאך זה – ש"שמו כשם רבו" (סנהדרין לח, ב) הובא ברש"י על שמות כג, כא). מטטרון בגימטריא שדי – הוא להיות צנור לרפואת ה' (בפרט בימי הספירה, ימי "אני הוי' רפאך", כנודע), על דרך המלאך רפאל (רפאל מטטרון משלימים ל"625, 25 ברבוע, 5 בחזקת 4, אדם במילוי). לפי זה, מט"ט רומז לחולה השוכב במוטה על מטתו (עשר דוי) ורו"ן לשון רנה, כאשר קם ממטת חליו (כאשר ה' אומר די לצרותיו ויסוריו).

כ ויקרא כג, טז.

כא תקו"ז (כב, א).

יז יל"ש בראשית רמז צד.

יח בריבוי מקומות. ראה לדוגמה הקדמה שלישית לגבורות ה'.

כשאין שטח – עם התפשטות של ישות – אין מה לשבור

צדיק אמתי הוא
כמו קרחון, שרק חלק העשירי ממנו גלוי מעל פני המים, ורובו נמצא מתחתיהם – מעלותיו הגליות של הצדיק הן מעט מזעיר ביחס להיותו צדיק נסתר, מופלא ובלתי־מובן

האהבות הזרות לאהבת ה', העלאת כל היראות החיצוניות ליראת ה' (וכו'), עדיין יש בהן הרגשת היש – החל מ"יש מי שאוהב"^{כב} – שמאפשר אחיזת דינים. רק בשער הנון עולים לאין המוחלט, שאין לו שום התפשטות^{כג}, וממילא אין בו אחיזת דינים. כשאין שטח – עם התפשטות של ישות – אין מה לשבור. זו היא מדרגת יעקב, שאמר על עצמו "קטנתי מכל החסדים ומכל האמת"^{כד} (כפי שבאר אדמו"ר הזקן לאחר שחרורו מהכלא^{כה}, היינו לאחר שסבל את יסורי הכלא וזכה להגיע לדרגת האין ממש, שעל כן אמרו לו הבעל שם טוב והמגיד^{כו} שמעתה יתגבר להפיץ עוד ועוד את מעיינות החסידות – על אף שלכתחילה זו היתה סבת הקטרוג – כי כעת כבר הגיע למדרגה שאין בה שום חשש של שבירה).

תפלת הצדיק על הנופל

וזה שאמרו רז"ל (ברכות שם) רבי יוחנן חלש,

כב ע"פ תניא פל"ה.

כג וראה סעודת משיח (בחלק שנדפס בגליון אמר) השתא שהתפשטות היא תכונת החסד, לכן ממנו מתחילה גם תופעת "יש מי שאוהב". לכן נדרש האיזון של הגבורה, שתכונתה הסתלקות, כמבואר שם (היינו שכשם שנדרש "לאכללא שמאלא בימינא", כדי להמתיק את הדינים – כדלקמן בפנים – כך נדרש לאזן־לאיין את ההתפשטות עם ההסתלקות, כדי שלא תהיה התפשטות חיצונית המגיעה לכלל שבירה וניקת החיצונים).

כד בראשית לב, יא.

כה תניא אגה"ק ב.

כו ספר התולדות אדה"ז ח"ג פכ"ט.

על לגביה רבי חנינא וכו' אמר ליה הב לי ירך, יהב ליה ידיה ואוקמיה. ולהבין מה ענין הב לי ירך דוקא. אך דאמרו רז"ל (מנחות לו.) על פסוק והיה לאות על ידכה, דרשו רז"ל יד כהה שהיא השמאל. וידוע שהחסדים נקראים ימין וגבורות נקראים שמאל. וזהו שאמר ליה הב לי ירך, דהיינו הגבורות כנ"ל, ואני אעלה אותם, שאני הוא בדעת השלם, והדעת כלול מחסד וגבורה כנודע, ולכן בהדעת יכול אני להמתיק בהחסדים את הגבורות. אבל אתה בעצמך לא תוכל לעשות כן, כי נוטל ממך הדעת ואתה תקוע בדינים וגבורות ר"ל.

סמאל – המבקר־המקטרג שהופך את הדינים ליסורים רעים – נמשך מהשמאל, שנקרא "ידכה". לכן, כשרבי יוחנן תקוע בנפילה־שבירה, ואין לו את הדעת להעלות בעצמו את הדינים לשרשם ולהמתיקם בחסדים, אומר לו רבי חנינא שיתן לו את גבורותיו, "ידך" השמאלית, והוא ימתיקם.

וזהו שאמרו רז"ל במשנה דאבות (פ"א מ"ד) הלל אומר אם אין אני לי מי לי וכשאני לעצמי מה אני ואם לא עבשיו אימתי. ר"ל אם אין אני יכול לעזור לעצמי כנ"ל, מי לי, ר"ל כי הצדיק נקרא מי דקיימא לשאלה. שהצדיק הוא פלאי, ואין העולם יכולים להבין מעשי הצדיק, ולכן יש התנגדות על כל הצדיקים. וזהו מי לי, ר"ל הצדיק צריך להתפלל בשבילי, כי הוא יש לו הדעת כנ"ל. ועוד יתבאר לקמן.

"אם אין אני לי" – כי אני במצב של נפילה, הסתלקות הדעת – "מי לי", הצדיק הפלאי, שנקרא "מי", יתפלל עבורי. צדיק אמתי הוא כמו קרחון, שרק חלק העשירי ממנו גלוי מעל פני המים, ורובו נמצא מתחתיהם – מעלותיו הגליות של הצדיק הן מעט מזעיר ביחס להיותו צדיק נסתר, מופלא ובלתי־מובן. "מי" היינו "משיח הוי"י"^{כז}, המשיח הפרטי שלי, המקיים עבורי "מי יעלה לנו השמימה"^{כח}, בעליה לשער

כז שמואל"א כד, ז. ובכ"מ.

כח דברים ל, יב.

אבל היהודי מצדו צריך להצטער על צער השכינה (ולא על צרתו שלו). "יפה תפלת החולה לעצמו" כשיש בו מספיק דעת להכיר שעליו להתפלל עבור השכינה, ולא על עצמו כיש ודבר נפרד – להבין שעיקר הבעיה הוא בשרש, הכובד של הראש־השכינה, והבעיה למטה היא רק סממן של מה שמתרחש בעולמות העליונים. כל חסרון־דין בהצטרפויות האדם – בבני, חיי ומזוני – משתלשל מחסרון למעלה, ועל האדם להתמקד רק בריפוי והרפיה של צער השכינה, להתפלל שלשכינה יהיה טוב. כשהאדם מרפה מדאגתו לעצמו הוא בעצם מצמצם את השטח שלו לנקודה, חוזר לאין, ומסלק ממנו את אחיזת הדינים – אז הוא מעלה את הדינים לשרש, ממתיק אותם, מבטל את צער השכינה, וממילא מתבטל גם החסרון שלמטה.

ורפואות ה**בעש"ט** נבנ"מ היה

רק על ידי יחודים שהיה מייחד ומעלה השכינה אל מדרת **אין**, וממילא ניתקן למטה גם כן. יחודי הבעל שם טוב הם תפלה על השכינה – העלאתה מגלותה למטה, עד ש"רגליה ירדות מות", נאחזות ביש ובשבירה, והחזרת כולה אל האין העליון (בסוד "ויאסף רגליו אל המטה"^{לא} שנאמר ב"יעקב אבינו לא מת", כפי שנלמד מפסוק זה עצמו).

ואפשר שזהו מאמר רו"ל במשנה דאבות הנ"ל אם אין אני לי. שהשכינה נקרא אני, אני ה' אלהיכם וגו'. וזהו אם אין אני לי, ר"ל שכוונתי בתפילתי כדי ליחד אין ואני, ואיני מכוון לצורך עצמי, מי לי, ר"ל שנמשך ממדת מי שהוא הבינה נמשך עלי גם כן, שכשניתקן למעלה ניתקן למטה גם כן.

הנון (בגימטריא **"מי"**) והמתקת הדינים בהם. ולכן אמר ה**בעש"ט** נבנ"מ על מאמר רו"ל (כבא קמא צב). שהמתפלל על חבריו הוא נענה תחלה, וצריך להבין למה נענה דוקא בתחלה, הענין הוא,

שהמתפלל על חבריו הוא צריך להעלות הגבורות והדינים לשרשם כנ"ל, אם כן הרי המתפלל הוא שם תחלה, ואחר כך ממשיך על החולה גם כן, ולכן הוא נענה תחלה.

הצדיק צריך לקיים בעצמו "קשוט עצמך תחלה ואחר כך קשוט אחרים"^{כט} – עליו לעלות בעצמו לשער הנון (ולהמתיק שם את דיניו שלו) ואחר כך לפעול משם גם עבור חברו. לכן, כדי שיוכל לפעול לטובת חברו, "הוא נענה תחלה".

העלאת השכינה לאין

והנה מורי ורבי הרב מו"ה דוב בער מק"ק מעזריטש נבנ"מ אמר על מה שאמרו רו"ל במשנה (ברכות פ"ה מ"א) אין עומדין להתפלל אלא

מתוך כובד ראש, ר"ל שהמתפלל על איזה צער שיש לו לא יכוין להנאת עצמו, רק יעמוד להתפלל מתוך כובד של השכינה שנקרא ראש, שבכל צרתם לו צר (ישעיה סג, ט), וכמאמר רו"ל (סנהדרין מו): בזמן שאדם שרוי בצער שכינה מה אומרת קלני מראשי וכו'. כי כל הדברים שהם הצטרבות האדם נקראים אברי השכינה כביכול, כגון רפואה פרנסה ושאר דברים, כל דבר הוא אבר מהשכינה, ומה שחסר למטה חסר ג"כ למעלה כביכול. וצריך לבקש רק שיתוקן למעלה, ולא יכוין להנאת עצמו כלל, ואם יעשה כן ממילא יתוקן למטה גם כן.

"בכל צרתם לו צר" – השכינה מצטערת כאשר צר ליהודי, "רחל מבכה על בניה"^ל –

כט ב"מ קז, ב.

ל ירמיה לא, יד.

לא בראשית מט, לג.

בעליה לאין

נעלמים כל
היסורים כהרף
עין ובלי שידוע
מקור הישועה,
כפי שמעיד רבי
נחום מטשרנוביל
מנסיונו

זהו פירוש נוסף ב"אם אין אני לי מי לי": השכינה נקראת "אני" (כדרשת הזהר^{לב} על דברי הלל בשמחת בית השואבה "אם אני כאן הכל כאן"^{לג}) וצריך להעלות ולייחד אותה עם ה"אין", להעלותה לאצילות שלא תהיה "ראש לשועלים" אלא תהיה כולה "זנב לאריות"^{לד}, ולייחד את ה"זנב" עם ה"ראש", ואז יש המשכה משער הַנִּי של "מי" (כינוי הבינה^{לה}) – שכולו רחמים – והיא נמשכת גם "לי", המתפלל.

וזהו ותשועת ה' בהרף עין, ר"ל תשועת השכינה דהיינו כשיעלה אותה אל האין כנ"ל, הוא בהרף עין, שהאין הוא למעלה מן הזמן, כי הדבר שהוא בחי אין אינו שייך שם זמן כלל, ולכן התשועה הוא בהרף עין. ואין חכם כבעל הניסיון, שכמה פעמים הרגשתי בעצמי שהיה לי יסורים גדולים ופתאום כהרף עין באה תשועת ה' ואיני יודע אנה הם באים. יש להרפות את העין מהסתכלות ביש ולהעלות אותה להסתכל באין, כנודע שבכל מקום ה"א היא פנימיות ה"ע" (היינו עליה מראית עין החכמה לאין של פנימיות הכתר, בסוד "והחכמה מאין תמצא"^{לז}). "הרף עין" הוא נקודת מעבר – כמו "בין השמשות" בזמן ("בין

לב השמשות זהר ח"א רסא, ב.

לג סוכה נג, א. אם נמצאת כאן השכינה שנקראת "אני" ("אני כאן") נמצא כאן גם היסוד שנקרא "כל" ("הכל כאן"), המעלה ומייחד את השכינה עם דודה (יחוד קוב"ה ושכינתיה) – **"כי כל [בגימטריא יסוד] בשמים ובארץ"** (דברי הימים"א כט, יא; וראה זהר ח"א לא, א ופרדס רמונים ש"א פ"ח) – ולמעלה מכך עם שרשה בבניה עילאה (בה נ שערי בינה, בגימטריא כל), השמחה העצומה שמופיעה בשמחת בית השואבה (בסוד "בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו וביום שמחת לבו"), וד"ל.

לד אבות פ"ד מט"ו.

לה זהר ח"א קיז, א.

לו ראה בראשית רבה כ, יב. מוסבר בריבוי מקומות. ראה סדרת שיעורים בנושא החל מא' אייר תשע"ג.

לז איוב כח, יב.

השמשות כהרף עין"^{לח}) ו"קרן זוית" במקום^{לט} – בין הזמן (והמקום) למה שמעל הזמן (והמקום)^מ. הזמן והמקום הם תופעות של היש – בריאה יש מאין, כאשר הבריאה הראשונה ("בראשית") הוא בריאת הזמן, ואתה-עמה נברא המקום ("כ" תרין ריעין דלא מתפרשין לעלמין")^{מא} – ובעליה לאין נעלמים כל היסורים כהרף עין (ובלי שידוע מקור הישועה, ש"מאין תמצא", כפי שמעיד רבי נחום מטשרנוביל מנסיונו).

ואפשר שזהו סיומא דמתניתין הנ"ל ואם לא עכשיו אימתי, ר"ל שנותן סימן להיכן תעלה המדת אני, למקום שאם לא עכשיו אימתי, רצה לומר שאינו שייך שם זמן כלל, שהוא כהרף עין.

את "אם לא עכשיו אימתי" – שמתפרש כאן כעליה מעל הזמן – אפשר לקשור גם לשאלת "אימתי קאתי מר", לה משיב המשיח "היום"^{מב}, בגימטריא אין. כשעולים לאין נמתקים כל הדינים והמשיח בא כהרף עין.

וזהו יסוד יסרני יה וגו'. יו"ד הוא בחינת חכמה שכולם בחכמה אתברירו (וזהר ח"ב רנד); והה' הוא בחינת אין. והם דבר אחד. ולמה, כדי להוציאנו מהשכירה, וזהו ולמות לא נתנני וגו'.

ל"ה עילאה יש כח להעלות את ה'אני' אל ה'אין' – להעלות את השכינה, ה תתאה, מגלות לעולם האצילות (מ"ראש לשועלים" ל"זנב לאריות", כנ"ל), ובעולם האצילות גופא להעלותה לבחינתה שלה (בסוד "רחל הגדולה", הכוללת את רחל-המלכות ולא-הבינה^{מג}), עד

לח ברכות ב, ב.

לט ראה מאמרי אדה"ז הקצרים מגילה ד"ה "ענין מה בין חסידי" עמ' שדמ; פלח הרמון ד"ה "בראשית ברא" הא' ד, ב. וראה זהר ח"ג קכ, א.

מ ובסיפורי מעשיות משנים קדמוניות, במעשה משבעה קבצנים, הוא כוחו של הקבצן בעל החטוטרט, עיי"ש.

מא ראה גם תניא שעהיה"א פ"ז ובאריכות בסמינר "מימד הזמן בעולם ובנפש" (מבחר שיעורי התבוננות חט"ו עמ' 79 ואילך). וידוע הרמז: "ברא אלהים" עולה זמן ומקום.

מב סנהדרין צח, א.

מג ראה הקדמת רחובות הנהר (ובהערת השמ"ש שם אות קיד); בנייהו על הקדמת תקו"ז (ג, א) ובתקון לט (עט), בשם אביו.

השלמה: "תהיה" רומז לשבירה^{מט} (כמו בפסוק "והארץ היתה תהו ובהו"^נ), אבל גם את השבור אפשר להפוך ל"תמים" – שלם, ביכולת שנמצאת רק "עם הוי' אלהיך"^{נא}.

"נשא את ראש"

לאור כל זאת מתבארת פתיחת הפרשה: וזה נשא את ראש, השכינה נקרא את מפני שהיא כלולה מכ"ב אותיות שהם מא' עד ת', ר"ל שתעלה השכינה אל הש"י הנקרא ראש. וכשתעשה כך אז בני גרשון, הם המדריגות שנפלו, גם הם יעלו לבית אבותם וגו'.

צריך להעלות מגלות את השכינה שנקדאת "את" – משום שהיא כוללת את כל האותיות מא' עד ת' – ולייחדה עם ה"ראש", שרשה העליון. על היחוד הזה נאמר "ואהבת את הוי' ייב – ה"את" (מלכות) טפל ל"הוי' ייב (ז"א)^{נב}, אך יש בו משמעות של ריבוי, ועד שמקדימים אותו לשם הוי' (בבחינת "כה תאמר לבית יעקב" קודם ל"ותגיד לבני ישראל"^{נב}, הקדמת הנשים לגברים^{נב}). אז מעלים גם "בני גרשון", המדרגות שנפלר-נתגרשו ממקורן – הדינים המשתלשלים דרך אותיות עשרת המאמדות, בהם נבראה המציאות כולה – וממתיקים את כל הדינים בשרשם באין.

לשער הנון שבה, ואז לייחד אותה עם החכמה המבררת (בבטול המוחלט שלה, האחדות האלקית של עולם האצילות)^{מד}.

חכמת הרפואה – חכמה נפולה

ומטעם זה הוא בלתי אפשרי שיוכל הרופא לרפאות החולה עד תכליתו. כי היסורים הם מחמת שהוא עדיין בהשבירה שהוא דבר הנפול, וחכמת הרפואה היא גם כן חכמה שנפלה, ואיך יכולים לתקן דבר שנפל בדבר שנפל. ואינו יכול לתקן זה רק הש"י לבדו.

"ורפא ירפא", מכאן שניתנה רשות לרופא לרפאות^{מה}, והיו רופאים מגדולי חכמי ישראל (דוגמת "הרמב"ם ורמב"ן ז"ל" שידעו להשתמש בחכמות חיצוניות "לעבודת ה' או לתורתו"^{מו}), אבל העזרה של הרופא מוגבלת – משום ששרשה בחכמות אומות העולם הנפולות (סוד בטול אחורי או"א בשבירת הכלים^{מז}, אמנם למעלה מהשבירה שבמדות – מקור כל הצער והחולי – אך עדיין לא בשלמות, כמו חכמת התורה שאין בה חסרון).

וזהו תמים תהיה (דברים יח, יג), ר"ל לתקן השבירה שתהיה שלם, וזהו עם ה' אלהיך, שאינו יכול לעשות זה רק הש"י לבדו. הכלל הגדול בעבודת ה', "תמים תהיה עם הוי' אלהיך"^{מח}, נדרש כאן על עבודת התיקון

"ורפא ירפא",
מכאן שניתנה
רשות לרופא
לרפאות, והיו
רופאים מגדולי
חכמי ישראל, אבל
העזרה של הרופא
מוגבלת

מט אותיות לשון הקדש אות ה.

נ בראשית א, ב.

נא רפואה אלקית זו נמשכת לקריאת פרשת נשא בתחלת סיון עוד מחדש איר, ר"ת "אני הוי' רפאך" (שמות טו, כו), המתאפיין ברפואה אלקית טבעית, לעומת רפואת אלול על ידי סממני רפואה.

נב דברים ו, ה; יא, א.

נג ראה ע"ח של"ח פ"ג; אגרא דפרקא אות שפד.

נד שמות יט, ג.

נה רש"י עה"פ.

מד בדרך כלל היחס בין יוה, חכמה ובינה, הוא יחס של "שלם וחצי" ("מדות שלמות" ו"מדות שבורות", בלשון חז"ל) ושל אי-יש, אך כאן מדובר על יחוד חו"ב במדרגה שגם הבינה המשתוקקת אל החכמה ומתייחדת עמה היא בבחינת אין (הרמז ב"א שממלא את ה'ה), היינו כח הבינה לעלות ולהעלות אל האין, וכמבואר בפנים.

מה ברכות ס, א.

מו תניא פ"ח.

מז ע"ח ש"ט פ"ב.

מח ראה גם סוד ה' ליראיו של"ה.

הסיפור החסידי

הבעל שם טוב | לאן הלך התירוץ?

והנה ראו שממשפחת הכלה לא בא איש, באומרם שעברו על התנאי וביישו את אביהם הזקן.

הלכו משפחת החתן ודברו על לבם: בשביל שנמצא שמש עז פנים שעשה שלא כהוגן, תביישו את החתן והכלה שלא להיות נוכחים בשמחתם? כולם באו ונתפייסו, ורק הלמדן סב הכלה לא נתפיים — באמרו שאינו יכול למהול על כבוד התורה, ולא היה נוכח בשמחה.

למחרת אמר הבעש"ט שעליו ללכת לקבל ברכת הפרידה מהזקן קודם שיסע. רבים הלכו אחריו לראות איך יפול דבר, שידעו שהזקן אינו חפץ אפילו להסתכל בפני כ"ק הבעש"ט.

לזקן היה בית באמצע החצר ששם ישב תמיד ולמד, וחלון הבית היה כנגד הכניסה לחצר. וכראותו שהבעש"ט ואנשים רבים עמו מתקרבים לביתו, עמד ממקומו כשאחוריו לדלת הבית כדי שלא יבלבלו אותו ולא יסתכל בפני הבעש"ט.

כשנכנס הבעש"ט ישב על הכסא והתחיל להקשות קושיה עצומה, והזקן שותק. ויפן אליו הבעש"ט ויאמר: למה אתה שותק, הלא בעסק התורה ובלומדות אני עסוק?

כשמע הזקן דברים אלו, פנה אל הבעש"ט ואמר תירוץ על הקושיה. ויאמר הבעש"ט: התירוץ הוא לכאורה טוב, אבל אינו עמוק כל כך. התעמק הזקן ואמר תירוץ אחר עמוק יותר. ויאמר הבעש"ט: אמת, התירוץ השני עמוק יותר, אבל יכולים לתרץ בעמקות יותר. ויתעמק הזקן בעמקות גדולה, ויתרץ תירוץ שלישי עמוק יותר.

ככלות הזקן את דבריו נכנס אל הבית איש אחד ולו תרמיל של דוור, והבעש"ט גזר עליו שלא יזיק לשום איש. והניח על השולחן שלושה מכתבים, ובכל מכתב היה כתוב תירוץ אחד מהשלושה תירוצים.

איש אחד היה מקושר אל הבעש"ט, ולו שותף במסחרו שהיה מתנגד. להמתנגד היתה בת ולהחסיד בן, ונשתדכו ביניהם. אבי הכלה כתב את התנאים, וקבע תנאי שהמסדר קידושין יהיה סב הכלה שהיה שוקד בתורה ולמדן גדול.

בעת קריאת התנאים, לא שמע אבי החתן את התנאי. לימים בא לידו כתב התנאים, וכשראה את התנאי עלה ברעיונו: ומה יהיה אם רבו הבעש"ט יסכים להיות נוכח בחתונה? וניהם את עצמו, שדייה לצרה בשעתה.

כשקרב זמן החתונה נסע אל הבעש"ט והזמין אותו על החתונה, ואמר הבעש"ט שבודאי יהיה נוכח. נפל החסיד במצודה ולא ידע מה יעשה כעת, כי חפצו הזקן שהבעש"ט יהיה המסדר קידושין.

כשהגיע היום המיועד לחתונה, באו משפחת החתן למקום החתונה — בעירו של אבי הכלה. סבב החסיד בבית הכנסת והיפיש אחר איש הזקן וזריו במלאכתו, נתן לו מנה יפה ואמר לו:

השתדל שאתה תהיה השמש והעסקן בכל הדברים שתחת החופה. בידיך יהיו היין והכוס והכתובה, ואתה תהיה המכריז מי ומי יהיו המסדרי קידושין וקוראי הכתובה.

אחרי ההקפות סביב החתן, תכריז: מכבדים את כ"ק הרב ישראל בעש"ט בסידור קידושין! ותושיט מיד ובזריזות הכוס יין להבעש"ט, ויהיה מה שעשוי עשוי. ואם תקבל סמירת לחי — כדאי! שאשלם לך במיטב כספי.

וכן עשה השמש, בזריזות גדולה כל כך, שהמחותנים לא הספיקו להתיישב מה שנעשה. אחרי החופה באו משפחת החתן לסעודת הנישואין,

החולה. ונתקרב אליה ולחש באזניה, והתחילה לזוז וישבה על המיטה. פתאום נפל סכין מיד הזקן על הארץ.

ויאמר הבעש"ט: טוב שישראל בן שרה לא טעה בכוונותיו, והמשיך את הנשמה לתוך הגוף. ואם לא היה יכול, היה מגיע לו שידקרוהו!

כי הזקן נתמלא חימה על הבעש"ט, ששמע שהחולנית גוססת וביקש מהיהודי הכפרי עוד משקה, ולקח סכיניו ואמר לדקור את הבעש"ט. ויפול הזקן ארצה ויתעלף, וכאשר שבה נפשו ביקש מחילה מהבעש"ט, ונעשה מקושר אליו בכל לבו.

(רשימות דברים א, עמ' כה)

התמודדותם של הבעש"ט והלמדן הזקן מגיעה לשיאה פעמיים: בביתו של הלמדן, ובבית הכפרי. לכבוד חג מתן תורה, שהוא גם יום פטירתו של הבעש"ט, נתמקד בהתרחשות שבבית הלמדן — זו שנעשית גם במגרש הביתי שלו, בתחום הפלפול והלמדנות.

במפגש עם הלמדן, מקשה עליו הבעש"ט קושיה. הלמדן מתרץ, אך לבעש"ט אין די בכך. הוא ממשיך 'ללחץ', ומוציא מן הלמדן שלושה תירוצים — כל אחד עמוק מחברו. רק כשהתירוצים העמוק ביותר יוצא מפיו של הלמדן, נכנס הדוור אל הבית.

מכך שהבעש"ט משביע אותו שלא יזיק לאיש, מובן כי הוא מכוחות הטומאה — והעובדה כי הוא הדוור המביא עמו את התירוצים, מעידה על כך שלימודו של הזקן נפל אל הקליפות.

ומעניין — קושיה ותירוצים יכולים להיות בקדושה, ויכולים להיות גם בטומאה. "את זה לעומת זה עשה האלקים". בסיפור שלפנינו, הקושיה היא קדושה ואילו התירוצים — טמא. הבעש"ט והלמדן מעמיקים זה לעומת זה, ככל שהלמדן מעמיק לתרץ, כך הבעש"ט מעמיק להקשות. זו משמעות האמירה: "יכולים לתרץ בעמקות יותר". תירוצים עמוקים יותר צריך לבוא כשמבינים את הקושיה בעומק יותר.

מה בין עומק הקושיה הקדושה, לבין עומק התירוצים הטמא?

ויאמר הבעש"ט אל הזקן: ראה לימודך היכן הלך! ובירכו לשלום ונסע משם.

הזקן התיישב בדעתו מה עליו לעשות. אם דברי הבעש"ט אמת שאין לימודו לשמה, צריך לנסוע להבעש"ט ללמוד ממנו דרך ה'. אבל אולי אין לו דרך אחרת טובה ממנו, ומי יזכיר?

לנסוע למעוזבו לחקור אחר דרך הבעש"ט ולעמוד על דרך האמת? אבל הלא דרוש על זה זמן רב — לנסוע ולהתעכב כשבועיים ושוב לחזור — ויהיה מזה ביטול תורה הרבה! טוב יותר לשבת בבית, והתורה תלמדנו את הדרך הישרה.

אך כאשר ישב ללמוד טרדו המחשבות את מוחו, אם דרך הבעש"ט אמת ואם לאו, ולא יכול לשים לב אל לימוד התורה. ויאמר אל לבו: הנה סוף כל סוף יש לי ביטול תורה, מוטב שאסע אל הבעש"ט ואראה במו עיני את דרכו.

כאשר בא, ציווה הבעש"ט את משמשיו לבל יטרידוהו, ושיתנו לו רשות לכנס אליו בכל עת.

וירא את דרכו של הבעש"ט ומקשריו, וייער בעיניו — שראה שהם יראי אלקים והולכים בדרך התורה והמצוות בהידור גדול, לא כמו שמרננים אחריהם. אבל לא מצא בנפשו שמשום זה יהיה מקושר להבעש"ט, וגמר בלבו לנסוע חזרה לביתו, ויבא אל כ"ק הבעש"ט לקבל ברכת הפרידה.

והנה באותה שעה בא איש כפרי בבקשה אל הבעש"ט שיתפלל עבור בתו, שהיא חולה מסוכנת והרופאים אמרו נואש לחייה, ושיעורר רחמים רבים עבורה.

שאל הבעש"ט את הכפרי אם ביכולתו לעשות סעודה עבורו ועבור החבראי קדישא בביתו, ואז יסע להכפר שלו עם אנשיו. ויען הכפרי שיש ביכולתו לעשות סעודה, והזקן החליט שגם הוא יסע עם הבעש"ט ואנשיו להכפר.

כבואם להכפר ערך הכפרי את הסעודה וישבו לסעוד, והנה נשמע קול בכי מחדר החולנית שהיא גוססת. והבעש"ט קרא לבעל הבית וישאל אולי יש אצלו עוד משקה, והמשיך בסעודה.

אחרי כן שמעו קול בכי גדול, שהחולנית קרובה למות ממש. ויאמר הבעש"ט: נלך לראות את מצב

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

מענה לתכנית

פעילות של אחד השליחים לשבועות הבעל"ט:

ברכת קבלת התורה בשמחה ובפנימיות – לקבל ומיד להשפיע, ואז, בזכות זה לקבל עוד, עד בלי די, וגם את זה מיד להשפיע! בהצלחה רבה ומופלגה!

סיפור של

המהפכה הרביעית

אחותי שתחי' נמצאת בשליחות בעיר פרת' באוסטרליה. היא שלחה לי אתמול תמונה מחתונה של זוג ששניהם התגיירו במהלך השנה האחרונה, לאחר שהיו נשואים 4 שנים כלא־יהודים. מסתבר ששניהם התעניינו ביהדות במקביל, בלי לשתף אחד את השני, עד שלפני שנה הבעל סיפר על כך לאשתו ואמר שהוא מעוניין להתגייר והיא סיפרה לו שעברה את אותו תהליך (יש לציין ששניהם מגיעים מפרוטסטנט, מה שמעלה משמעותית את הסיכוי למעורבות של דם יהודי אצלם).

מענה:

סיפור יפה מאד! כולנו מתגיירים לקראת קבלת התורה מחדש. ככל שאנחנו נרגיש את עצמנו כגרים ממש כך יתעוררו ניצוצות קדושים יהודיים המפוזרים אצל או"ה להתגייר אף הם – ובא לציון גואל! קבלת התורה בשמחה ובפנימיות!

ברכה למסע הנשים לקראת קבלת התורה:

תורה נשית –

תורת חסד

כהכנה למתן תורה אומר ה' למשה רבינו: "כֹּה תֹאמַר לְבֵית יִעֲקֹב וְתִגִּיד לְבָנָי וְשָׂרָאֵל", ודרשו חז"ל "כה תאמר לבית יעקב' אלו הנשים, תאמר להן בלשון רכה" קודם ל"ותגיד לבני ישראל" עונשים ודקדוקין פרש לזכרים, הקשין כגידין". תורת האשה, "תּוֹרַת חֶסֶד עַל לְשׁוֹנָה" של "אשת חיל" היא חסד, אמירה רכה, שקודם לגבורה של תורת הגבר, דברים קשים, ואף מכליל את הגבורה בתוכו ("לאכללא שמאלא

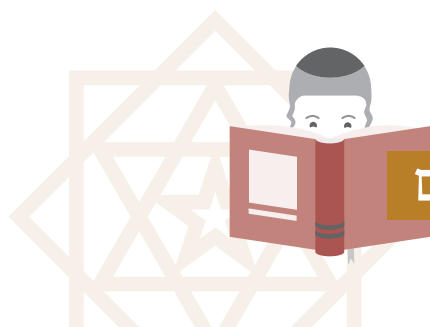
בימינא").

על האשה לחפש ולהפנים את החסד, את האהבה (של ה' לנו, שלנו לה', ושלנו לכל ישראל) שבכל פסוק בתורה ובכל הלכה בשלחן ערוך. זו התחלת הכל.

וידוע ששרש **אמר** ("כה תאמר לבית יעקב") ר"ת **אור-מים-רקיע**, סוד העיבור, תהליך התהוות העובר (מזרע רוחני, אור, לזרע גשמי, מים, ועד לעובר ממש ברחם האם, רקיע), הכל בזכות האשה ("הכל מן האשה") ותורת החסד-האהבה שעל לשונה (אמרי פיה – "פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה").

דבר זה מתאים לרמז הידוע ששנתנו, **תשפ"ו**, היא **תהא שנת פרו ורבו**. "פרו ורבו" (500) ועוד **תורה** (611) עולה 1111, **אשה** במספר קדמי, "הכל מן האשה" כנ"ל.

ברכת קבלת התורה בשמחה ובפנימיות (סוד "אם הבנים שְׁמָחָה" בקליטה פנימית של אור התורה).

אנכי והילדים

המדור לילדי ישראל

תורת ה' תמא'פה!

שלום ילדים!

חג השבועות הוא "זמן מתן תורתנו". ביום ששי בסיון ירד ה' יתברך על הר סיני בקולות ובקריים ונתן לנו את התורה. מדוע נקרא יום זה "מתן תורה" ולא 'יום קבלת התורה'? כי לקבל זה כבר משהו אחר. ה' את שלו עשה, הוא הוריד את התורה אלינו, אבל כדי להיות ראויים לה ולקבל אותה – זו כבר עבודה בפני עצמה...

כמה דברים חשובים?

מענדלי המכשר ישב, כהרגלו, רכון על גבי הספר ולמד בהתמדה. עוד דף גמרא ועוד דף. מראה ה'עלוי' השקדן כבר היה לחלק בלתי נפרד מתמונת בית המדרש. עוד מילדותו התבולט מענדלי בכשרונו הגדול. מלבד הלמוד לא התעניין בשום דבר אחר. מחזה נפלא, לא?

לא כך היה סבור רבי דב בעה המגיד ממעזריטש. המגיד הבחין בעלוי הצעיר

לע"נ חיה שרה בת ר' משה ע"ה נכתב ע"י הרב שילה אופן.

והתמלא חשש. מרב התלהבות בלמוד עלול הבחור הצעיר להפוך את הטפל לעקר. מהו הטפל? הספוק מהשגים ומכמות ההספק שנלמדו. התורה אינה חכמה רגילה, היא רצונו וחקמתו של ה', אסור לשכח את מי שנתן אותה. החכמה העמקה שבה והסברות שמעלים תוך כדי הלמוד בה מרתקים את הלומד, עד שהוא עלול לשקע בעצמו.

בסופו של אותו יום למוד עמוס ומפרך הלך מענדלי, הצעיר המכשר, כשהכובע שלראשו שמוט על צדו בזיחיות. המגיד נגש אל הצעיר ופונה אליו בשאלה: "בחור, כמה דפים הספקת ללמוד היום?". "ששה", משיב מענדלי בהנאה, מתקשה להסתיר את שביעות רצונו. "אם כך", עונה לו המגיד בשאלה, "אם לאחר ששה דפים נשמיט לו הכובע על צדו, כמה דפים צריך בחור ללמוד כדי שהכובע ירד מעל ראשו לגמרי?".

שאלתו של המגיד הפתה בבת אחת

התלמוד, כל הלכות השלחן ערוך ועוד ועוד – ה-כ"ל.

ביצד מפרש אותה הבעל שם טוב? תארו לכם צפור קטנה שיושבת על חוף הים ומלקקת מים. כמה זמן יקח לה לשנות את מי הים כלם? נו, באמת. היא לעולם לא תסיים, כי כמות המים היא אין סופית ביחס למה שצפור מסגלת לשנות, גם אם תעשה זאת במשך כל ימי חייה. ומה הקשר אלינו? כי כך מפרש הבעל שם טוב את הפסוק שלנו: התאר "תמימה" ביחס לתורה נאמר מתי שאני חש כי למרות שאני לומד אותה במשך שנים, אף על פי כן עדן לא התחלתי לגעת בה.

בהמה 'תמימה' הראויה לקרבן היא זו שנותנה בשלמותה, ללא שיש בה כל מום או פגע. וכך גם התורה: אפילו לאחר שלמדתי ממנה עוד ועוד – זה לא אומר שהתחלתי להבין אותה. מדוע? כי החכמה שבה היא אין סופית, "עמקה מני ים". לתורה יש אותה תכונה של מי שנתן אותה – היא אין סופית, ולכן גם מה שהצלחתי להבין מתוכה הוא רק אפס קצהו של אותה חכמה. היא הייתה "תורת ה'", וכך נותרה גם לאחר שלמדתי אותה. בלמוד כזה אני תמיד נשאר עם טעם של עוד, וזה נקרא שהתורה "משיבת נפש".

מאמר מתוך

תורה באפן למוד כזה נקראת מתנה

בצעיר. לפתע הוא תפס כמה רחוקות פגונותיו מדבקות אמתית בה', נותן התורה. מענדלי דבק במגיד ממעזריטש והפך לאחד מגדולי תלמידיו, הלא הוא הצדיק רבי מנחם מענדל מויטבסק.

מל'בת נש

התורה מזוהיה אותנו במקרים של הצלחה מסחררת בעסקים ובצבירת ממון מפני האפשרות לשפח את ה' "וזכרת את ה' אלהיך כי הוא הנתן לך כח לעשות חיל". האדם העמל עלול לטעות ולחשב כי הצלחתו היא אף ורק פרי מאמציו. טרחתו, עמלתי, צבירתי, ולכן כל מה שבדי – שלי ומכחי הוא. גם בלמוד התורה קים חשש דומה. הרעיונות המבריקים שעולים במוחו של הלומד והידע הרב שנצבר בראשו עלולים להשפיע ממנו את נותן התורה. החכמה העמקה שבה עלולה להפך להיות ככל חכמה אחרת, כמו למוד חשבון.

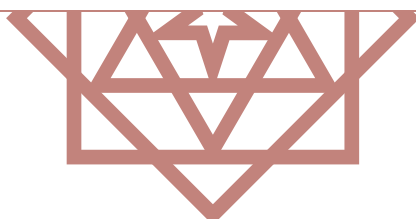
מהו היחס הנכון ללמוד תורה? מלמד אותנו מורנו הבעל שם טוב הקדוש: "תורת ה' תמימה משיבת נפש". מתי התורה משיבת נפש ומחיה את האדם באמת? כאשר היא "תמימה". בדרך כלל אנו מפרשים את המלה 'תמימה' – שלמה. כלומר, אין להסתפק בלמוד תורה חלקי, אלא עלי לשאף תמיד ללמד ולהקיף את כלה – כד ספרי התנ"ך, ששה סדרי משנה, אלפי דפי

אָבן, לַמּוֹד תּוֹרָה דּוֹרֵשׁ מֵאַתָּנוּ
רְצִינוֹת וְעָמַל. עָלֵי בְּהַחֲלִט לְהַקְדִּישׁ
לְכֹךְ אֶת כָּל הַמֶּרֶץ וְאֶת מִיטֵב הַכּוֹחוֹת,
אָבֵל עָלֵי תַמִּיד לְשִׁים לֵב כִּי הַתּוֹצָאָה
הַמְתַּקְבֶּלֶת הִיא לְאִין עֲרֹךְ מֵהַשְׁקָעָה
שְׁלִי. אֲנִי מְנִיחַ אֶת שְׁכָלִי בְּצַד וּמִטָּה
אֲנִי לְהַקְשִׁיב לְ"תוֹרַת ה'" שְׁנוֹתֶרֶת
"תְּמִימָה", וְאֲזִי הִיא גַם "מְשִׁיבַת נֶפֶשׁ!"
שְׁנוֹזָכָה לְקַבֶּלֶת הַתּוֹרָה בְּשִׁמְחָה
וּבִפְנִימִיּוֹת!

שְׁבֶת שְׁלוֹם וּמִבְרָךְ!

שׁ

— "מִמְדָּבָר מִתְּנָה". מִתְּנָה אֵינָה דְּבָר
שֶׁנִּתֵּן לִי דוֹקָא מְשׁוּם שְׁעִמְלִיתִי לְהַשִּׁיגוֹ.
קִבֵּלִיתִי אוֹתוֹ לֹא כָּל מֵאֲמָץ מִצָּדִי,
סֶתֶם כֹּה, כִּי מִצָּאִיתִי חֵן בְּעֵינַי מִי שֶׁנִּתֵּן
לִי אוֹתָהּ. כְּאֲשֶׁר אָדָם נוֹתֵן מִתְּנָה הוּא
עוֹשֶׂה זֹאת בְּעֵין יָפָה, בְּנִדְיבוֹת וּמִכָּל
הַלֵּב. מִתִּי אָנוּ מוֹצְאִים חֵן בְּעֵינַי ה'!
כְּאֲשֶׁר אָנוּ נִגְשִׁים לַתּוֹרָה כְּמוֹ שְׁצָרִיךְ,
מִתּוֹךְ תְּמִימוֹת וְעֲנוּהָ. אָנוּ זֹכְרִים הֵיטֵב
כִּי שְׁכָלֵנוּ דָּל מְלַהֲכִיל אֶת חֲכָמַת ה'
הָאִין סוֹפִית שְׁבִתוֹרָה, אֲךְ שְׁמַחִים מְאֹד
לְזִכּוֹת שֶׁנִּתְּנָה לָנוּ לְגִשֵּׁת אֵלֶיהָ.

המשך מעמ' 35 <<

עוֹמֵק טוֹב וְעוֹמֵק רַע. עוֹמֵק טוֹב הוּא עוֹמֵק
הַקּוֹשִׁיָּה, שֶׁכָּל שְׁמַעְמִיקִים בָּהּ מְגִיעִים לַכּוֹלֹת
הַנֶּפֶשׁ, וְלִהְיוֹת גְּמוּרָה עִם נוֹשֵׂא הַלִּימוּד.
עוֹמֵק רַע הוּא עוֹמֵק הַתִּירוּץ, שֶׁכָּל שְׁמַעְמִיקִים
בּוֹ נֶאֱחָזִים בִּכְחַד רַב יוֹתֵר בְּדַמְיוֹן הַיִּשּׁוּת, וְנִפְרָדִים
מִן הָאוֹר הַחֲבוּי בַּתּוֹךְ הַלִּימוּד.

אֲדַמּוּ"ר הִזְקֵן מְבִיא מִסוּרָה, לִפִּיָּה אֲמַר
הַבַּעַשׁ"ט עַל עֲצָמוֹ: "אֲנִי יוֹכֵל לְהַפְרִיךְ כָּל
סִבְרָה שֶׁל לְמַדְנוֹת". הַכוּוּנָה בִּכְךָ הִיא שֶׁהִיָּתָה בּוֹ
הַיְכּוֹלֶת לְעֲרַעֵר אֶת תְּדַמִּיּוֹתָ שֶׁל כָּל יֵשׁ, וְלִהְיוֹכִיחַ
לוֹ שְׁבִאמַת אֵינוֹ וְלֹא כְּלוּם. כִּךְ הִבִּיא אֶת כָּל
סוֹבְבֵי הַתְּעוֹרְרוֹת תְּשׁוּבָה, וְלִרְצוֹן חֹזֶק וְעֲלִיוֹן
יוֹתֵר לְהִתְקַרֵּב לָהּ.

(מתוך "אור ישראל")

הַקּוֹשִׁיָּה הַקְדוּשָׁה בָּאָה לְעֲרַעֵר אֶת דַּמְיוֹן
הַיִּשּׁוּת: כָּל יְדִיעָה שֶׁאֲדָם מַחְזִיק בָּהּ קוֹבַעַת
לוֹ מְקוֹם בַּעוֹלָם, מְקַבַּעַת בּוֹ תְּפִיסָה מִסוּיֵמַת
וּמַגְבִּילָהּ אוֹתוֹ בְּגִבּוּלּוֹתֶיהָ. קוֹשִׁיָּה בָּאָה וּמַעֲרַעֶרֶת
אֶת הַבְּנוּיִן הַבְּנוּי וְהַבּוֹטוּחַ בַּעֲצָמוֹ, וּמוֹזְכִּירָה בִּכְךָ
כְּמֵה חֲלָקִית הִיא תְּפִיסַת הָאָדָם. הַחֲפֵץ לְהִיּוֹת
תַּמִּיד מוֹסִיף וְהוֹלֵךְ בַּעֲבוּדַת ה', צָרִיךְ לְהַקְשׁוֹת
עַל עֲצָמוֹ תַּמִּיד קוֹשִׁיּוֹת חֲדָשׁוֹת. כִּךְ יִשְׁמַר מִן
הַקְּבָעוֹן וּמִן הַצְמָצוּם, וְיֵדַע תַּמִּיד שֶׁה' אֵין סוֹף
וְלִגְדוּלָתוֹ אֵין חֶקֶר.

מִנְגַּד, הַתִּירוּץ הַטָּמָא בֹּא לְבַצֵּר אֶת מַעֲמָדָה
שֶׁל הַיִּשּׁוּת. הוּא נִלְחָם בְּשִׂאִיפַת הַכִּלְיוֹן
וְהַתְּבַטְלוֹת הַבָּאָה מִצַּד הַקּוֹשִׁיָּה, וּמַעֲמִיד כְּנִגְדָּה
תְּשׁוּבוֹת מִן הַמוֹכֵן. נִמְצָא שִׁישׁ כָּאֵן שְׁנֵי עוֹמְקִים:

איזו חתונה מפחידה

מתחוללת בהר סיני. מחד, מתן תורה מכונה "יום חתונתו", ואנו קוראים לפניו (בהפטרת במדבר) "וְאֶרְשְׁתִּיךָ לִי לְעוֹלָם וְאֶרְשְׁתִּיךָ לִי בְצֶדֶק וּבְמִשְׁפָּט וּבְחֶסֶד וּבְרַחֲמִים. וְאֶרְשְׁתִּיךָ לִי בְאֱמוּנָה וְיָדַעְתָּ אֶת הוִי". אפילו את "כפה עליהם הר כגיגית" מסבירים בחסידות כגילוי עצום של אהבה, שלא ניתן לעמוד בפניו. מאידך, תיאור מעמד הר סיני, שאנו קוראים בחג השבועות, מלא יראה, ומלמד על לימוד התורה לדורות – "מה להלן באימה, ביראה, ברתת ובזיע, אך כאן באימה, ביראה, ברתת ובזיע". איך מתיישבות האהבה והיראה?

הבסיס של חיי נישואין הוא אהבה והם מלאים שמחה רבה. עם זאת, אצל מי שאוהב באמת יש גם דאגה לשמירת האהבה. כדי שקשר האהבה לא ינתק נדרשות רגישות לזולת וזהירות מפגיעה בו. כשבני ישראל נרתעים אחורה מהיראה של מתן תורה אומר להם משה רבינו "אל תיראו", היראה איננה העיקר, ועם זאת נדרשת "יראתו על פניכם לבלתי תחטאו", יראה השומרת מחטא שיקלקל את קשר האהבה. חווית היראה העצומה של מתן תורה מותירה בנו חותם לדורות, מרוממת אותנו, מרגילה אותו לקשר עם ה' ומכינה אותנו לעמידה בכל נסיונות הגלות וקליטה נכונות של כל גילויי הגאולה. בכך עוסק השיעור הראשון, המכין אותנו למתן תורה ולדרך החדשה שהוא פותח בפנינו, יחד עם שיעורים נוספים בגליון, המאירים מזוויות מחודשות את "זמן מתן תורתנו".

להצטרפות למפיצי נפלאות:

itiel@pnimi.org.il

bit.ly/niflaot-85

052-4295164 או סקרו:

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?

שלח דוא"ל: itiel@pnimi.org.il

רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי-פון:

079-9211452 או 02-5434297 – המספר פתוח לניידים כשרים